

ŠTEVILKA 66
5. oktober 2007



LIPNICA

Glasilo Občine Moravske Toplice



FOTO: Geza GRABAR

OBČINSKI NAGRAJENCI 2007 (z desne) – Dušan Bencik (Častni občan), Martin Horvat (dobitnik Priznanja), Nada Lipič-Passero in Drago Passero (Vinotoč Lipič-Passero, Nagrada), Gizela Cifer in predstavnica skupine Filovske pevke (Priznanje) z županom Francem Cipotom in vodjo občinske uprave Martino Vinč Kranjec v ozadju.

UVODNIK

Na živopisnem ozadju praznovanja se nam je izrisala nova konfliktna skica: civilna iniciativa skuša preprečiti postavitev bioplinarne-elektrarne v Mlajtincih. Svoj pogled na »tovarne zelene energije« razgrnil tudi župan.

Geza Grabar in Miša Cipot, naša nova sodelavka, poročata o prireditvah 11. občinskega praznika, predstavljamo nagrajence za leto 2007, poročamo tudi o dogodkih Košičevih dnevov kulture, ki so tokrat potekali v znamenju arh. Plečnika. Njegovo delo v Prekmurju analizira prof. Jože Vugrinec.

Kmetijske proizvajalce in druge zainteresirane občane opozarjam, da na straneh 10–12 objavljamo Pravilnik, ki bo v letih do 2013 določal pravila podpore kmetijstvu v naši občini. Razpis bo objavljen prihodnje letos, letos bo občina sofinancirala le zavarovalne premije za zavarovanje posevkov in plodov.

Ludvik Sočič, urednik



FOTO: Geza GRABAR

V NARAVO, V NARAVO! – Število tradicionalnih pohodov po naših bregovih in dolinah se množi z vratolomno naglico. Čestitke organizatorjem, ki znajo združiti zdravo aktivnost v naravi s spoznavanjem zgodovinskih in kulturnih znamenitosti, kot so to storili organizatorji pohoda v Ivanovcih.



OŠ BOGOJINA: PRIZIDEK IN ŠPORTNO IGRIŠČE – Program prireditve 11. praznika Občine Moravske Toplice je sklenila slovesnost pri Osnovni šoli v Bogojini, kjer so v veliko zadovoljstvo prosvetnih delavcev, učencev in občanov predali namenu šolski prizidek in zunanja športna igrišča za košarko in roket.



NOVI LOVSKI DOM LD MORAVCI – Na prijetni lokaciji v gozdu ob cesti, ki Moravske Toplice povezuje z Zgornjimi Moravci, se je umestil novi lovski dom LD Moravci. Slovesno so ga odprli najstarejši član družine Jože Recek, župan Franc Cipot in starešina Štefan Makoter.



KOŠIČEVI DNEVI V ZNAMENJU PLEČNIKA – V cerkvi Gospodovega vnebohoda v Bogojini so se zbrali poznavalci Plečnikovega dela in na okrogli mizi analizirali arhitekto delo v Prekmurju.



ZELENJADARSKI DAN V IVANCIH – Prizadevni organizatorji so v okviru Košičevih dnevov kulture številnim obiskovalcem že četrtič predstavili doma pridelano zelenjavo in izjemno bogato ponudbo zelenjavnih jedi.



MALA OLIMPIJADA – Učenci vseh treh osnovnih šol v občini so se zbrali na športnih igriščih Term 3000 in se pomerili v različnih športnih igrah. Organizatorji so jih skušali opozoriti na fair play in druga načela olimpizma.



VAŠKE IGRE V MARTJANCIH – 12. vaške igre v odlični organizaciji KS Martjanci in tamkajšnjih društev zaznamuje rekordna udeležba: med 17 ekipami so prepričljivo zmagali tekmovalci Andrejec in pred domačini in Filovci.



GOVORICA LJUDI IN TRANSPARENTOV – Civilna iniciativa »bioplinarna Mlajtinci« je jasno izrazila nasprotovanje bioplinarni v Mlajtincih tudi s shodom pred sedežem občine.



ZAMENJAVA V VODSTVU OBČINSKE UPRAVE – Martina Vink Kranjec, univ. inž. kmet., je na mestu tajnika občine zamenjala upokojeno Nado Lutarič, univ. dipl. prav.

11. PRAZNIK OBČINE MORAVSKE TOPLICE

Slavnostna seja občinskega sveta v hotelu Livada

ENAJSTI PRAZNIK PO TRINAJSTIH LETIH DELOVANJA OBČINE

Slavnostni govornik na seji občinskega sveta s podelitvijo občinskih priznanj in nagrade – potekala je v konferenčni sobi hotela Livada – je bil kot običajno župan Franc Cipot. Ocenil je, da se je po trinajstih letih delovanja »občina prijela«, podobno kot spomladi zasajen drevored med Martjanci, Moravskimi Toplicami in Tešanovci. Občina letos praznuje enajsti praznik. Ponovno je izpostavil, da občina svoj razvoj in jutri gradi na programu *Oaza zdravja*, ki se uresničuje. Letos z investicijskimi vlaganji sicer ne tako zavzeto, »... saj investitorji očitno zajemajo sapo«.

Zato letošnje praznovanje ni povezano z velikimi infrastrukturnimi pridobitvami, kljub temu pa je vsebinsko bogato. Ob novem lovskem domu LD Moravci nenazadnje ne kaže pregledati tudi novega prizidka in športnih igrišč pri OŠ Bogojina.

Župan je omenil zelo visoko družbeno klimo v občini, saj so zelo aktivni tako na področju športa, gasilstva, kulture, dela upokojencev, imajo pa tudi eno najbolj aktivnih narodnostnih skupnosti. Slednja občino še posebej bogati. Vendar je kritično opozoril na pomanjkanje lastne iniciative občanov, ki niso izrabili vseh ponujenih priložnosti in možnosti na področju podjetništva. V občinski upravi si bodo prizadevali, da bi v občini spodbudili vesplošno gibanje, kar daje nadaljnji napredek, razvoj in polet.

Slavnostno sejo je vodil podžupan Geza Džuban, s kulturnimi vložki pa sta jo oblikovala odlična mlada glasbenika – flav-

tistka Sandra Gjerek iz Martjanec in Aleš Vitez iz Moravskih Toplic, ki je igral na kitaro.

Po podelitvi letošnjih občinskih priznanj so občini ob prazniku čestitali: župana sosednjih občin Ludvik Novak (Puconci) in Franc Šlihtuber (Gornji Petrovci), častni občan, škof mag. Geza Erniša, načelnik UE Murska Sobota Geza Farkaš in državnozborna poslanka Marija Poszonec, ki je občino javno pozvala, naj krajanom Motvarjevec po svojih najboljših močeh pomaga pri zaustavitvi gradnje bioplinarne.

V imenu nagrajencev se je za izkazano pozornost in zaupanje zahvalil Dušan Bencik. Priznal je, da omenjeno priznanje deli z vsemi sodelavkami in sodelavci, saj se brez njih turizem v Moravskih Toplicah ne bi razvil do tolikšne ravni. Pomemben dejavnik pri tem da je bila tudi občina.

Geza Grabar

NAZIV ČASTNI OBČAN

DUŠAN BENCIK,
DIREKTOR NARAVNEGA PARKA TERME 3000
za uspešno vodenje Term 3000

Kmalu po letu 1991, ko je Dušan Bencik postal direktor Zdravilišča Moravske Toplice, je začel uresničevati razvojni program, ki je slonel na izredno velikih investicijskih vlaganjih in je bil ključen z gradnjo prestižnega hotela. Po njegovi zamisli je prišlo v navezi s sistemom Sava do nakupa vseh zdravilišč in term v severovzhodni Sloveniji in povezave v Panonske terme, ki so eno največjih turističnih podjetij v širšem okolju, saj zaposluje več kot tisoč ljudi, od tega skoraj polovico v naši občini. Tako intenzivna rast Term 3000 je imela vrsto pozitivnih učinkov tudi na razvoj drugih turističnih subjektov in vsebin v našem okolju in danes je Občina Moravske Toplice ena največjih in najpomembnejših turističnih destinacij v Sloveniji.

Dušan Bencik po očetu izvira iz naše občine in pretežni del svojega časa preživi pri nas, saj ga poleg službenih obveznosti na to območje veže tudi vinska klet, kjer preživlja večino svojega prostega časa. Sodelovanje kompleksa NP Terme 3000 z občino je iz leta v leto boljše, kar, nenazadnje, kaže tudi skupni nastop na različnih prireditvah; sodelovanje pri pripravi prostorskih rešitev je med drugim omogočilo izgradnjo sodobnega golf igrišča in postavitve rastlinjakov, ki uporabljajo toplotno energijo iz termo mineralne vode, ki jo načrpajo Terme 3000.

NAGRADA OBČINE MORAVSKE TOPLICE

VINOTOČ LIPIČ-PASSERO TEŠANOVCI
za vzorno vodenje vinotoča na Jelovškovem bregu

Lastnika kmetije in nosilca dopolnilne dejavnosti Vinotoč, Nada in Drago Passero, sta pred leti pustila službi in prevzela dobro usmerjeno poljedelsko-živinorejsko kmetijo in manjši vinograd z običajno prekmursko kletjo na Jelovškovem bregu nad Tešanovci. Z ozirom na potrebo kmetije po dohodku sta klet preuredila v vinotoč, ki se že vrsto let odlikuje z bogato ponudbo kvalitetnih prekmurskih vin in nadvse solidno kuhinjo. Vinotoč je znan po kvalitetni ponudbi, zmernih cenah in izredni čistoči v objektu in okoli njega. Vino, ki ga prodajo v svoji dejavnosti, v celoti pridelajo v lastnih vinogradih. V tem letu so del gospodarskih zgradb na lokaciji v Tešanovcih preuredili v obrat za predelavo mesa, kar je sicer redkost v slovenskih razmerah.

Pri delu jima zlasti v konicah pomagata sin in hčerka, tako da vinotoč deluje kot uspešno družinsko podjetje.

PRIZNANJA OBČINE MORAVSKE TOPLICE

FILOVSKE PEVKE
za vztrajno negovanje ljudske pesmi

Filovske pevke so aktivne že od leta 1988; naslednje leto bodo torej proslavile 20-letnico delovanja. Skupina desetih pevk pod vodstvom Marije Vegi vadi vsako nedeljo, pred nastopi pa tudi med tednom. Nastopajo na vseh prireditvah v kraju in na mnogih v okolici, pa tudi v drugih krajih pokrajine in Slovenije, saj so si v dolgoletni aktivnosti spletle lep krog pevskih prijateljev. Nastopile so tudi v več krajih na Madžarskem. Doslej so posnele dve samostojni zgoščenki/kaseti (Zapojmo kot nekoč, 2003, in Pesem nas druži, 2006), s petimi pesmimi so sodelovale tudi na zgoščenki Šmarnice. Tudi zaradi pevk postajajo Filovci (in Občina Moravske Toplice) znani v širšem okolju, povsod tam, kjer gojijo in cenijo lepo ljudsko pesem.

MARTIN HORVAT, IVANCI
za vsestransko aktivnost v lokalnem okolju

Martina Horvata je za priznanje Občine Moravske Toplice predlagala Pripravljalni odbor Košičevih dnevov kulture zaradi njegovega rednega delovanja v odboru od vsega začetka, kjer s svojimi idejami bogati vsebine prireditev, prav tako se aktivno vključuje v priprave in izvedbo posameznih prireditev. Opazno je njegovo prizadevanje pri izvedbi Zelenjadarskih dnevov na Ivancih, ki so jih letos pripravili že četrtič. Martin Horvat, sicer samostojni podjetnik, je aktiven na številnih drugih področjih. V lokalni politiki je zaznavno njegovo vodenje vaškega odbora Ivanci, je tudi občinski svetnik in zelo aktiven član več delovnih teles občinskega sveta.

GIZELA CIFER IZ SELA
za izjemne tekmovalne uspehe v ročni košnji

Ko so pri Pevskem društvu Selo pred leti začeli s tekmami v ročni košnji trave, gotovo niso slutili, da bodo že v treh letih prišli do naslova državne prvakinja: na državnem prvenstvu v ročni košnji je letos namreč zmagala Gizela Cifer iz Sela. Spomladi je prepričljivo premagala vso konkurenco na regijskem tekmovanju, svoje odlično obvladovanje kose je potrdila še na državnem prvenstvu v Naklem. Z zmago si je novopečena državna šampionka z Goriškega zagotovila pravico do nastopa na evropskem prvenstvu v Salzburgu. Gizela Cifer je kot kmečka ženska vajena dela in vsakovrstnih kmečkih opravil. Svoje mojstrstvo v košnji zdaj dokazuje in potrjuje tudi na mednarodnih tekmovanjih.

OSREDNJA PRIREDITEV

MORAVSKE TOPLICE, 9. september – Osrednja prireditev 11. praznika občine Moravske Toplice je potekala na osrednjem prizorišču pri starem lovskega doma v Moravskih Toplicah. Zbrane je najprej nagovoril in pozdravil župan Franc Cipot. Ponošno je poudaril dosežke in uspešno dokončane investicije, ki jih je v tem letu dosegla občina. Ravno na dan zaključne prireditve je bila obletnica dokončnega dogovora o odkupu lovskega doma oz. zamenjave starega lovskega doma za novega. S to investicijo je občina dobila lokacijo, na kateri je načrtovana izgradnja športno-rekreativnega centra. Le-ta bo namenjen domačinom, občanom, turistom in vrhunskim športnikom. Župan je prav tako spregovoril o načrtih občine. Leta 2009 je napovedana tako imenovana turistična občina, večina investicij in projektov pa bo usmerjena v organizacijo svetovnega prvenstva v oranju.

Na osrednji prireditvi smo dobili zmagovalce natečaja TIC Moravske Toplice *Moja dežela – lepa in gostoljubna*. V okviru akcije je strokovna komisija ocenjevala urejenost občinskih šol, vrtcev in krajev. Po mnenju komisije si je naziv najbolj urejenega kraja prislužila vas Martjanci. Njeni predstavniki so dobili priznanje in vrednostni bon v višini 500€. Med šolami se je najbolje odrezala Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci, med vrtci pa je naziv najboljšega dobil vrtec v Martjancih.

Podeljeni sta bili tudi priložnostni darili na področju izobraževanja. Naziv zlate maturantke si je prislužila bodoča študentka medicine Anja Trajber iz Martjanec. Jasmina Papič, prav tako iz Martjanec, pa je dobila nagrado za najboljšo diplomsko delo z naslovom *Meja v glavah in državah*.

Podelili so tudi nagrade za nagrajene na natečaju *Moj dom – lep in urejen*. Društvo upokojencev iz Moravskih Toplic ga je razpisalo že petič. Na nedeljski prireditvi sta predsednik DU Rajko Janjič in predsednica komisije Olga Gutman podelila nagrade za najlepšo urejeno domačijo članov DU Moravske Toplice. Med petnajstimi kandidati je 1. mesto osvojila domačija Anice Hernah iz Moravskih Toplic, 2. mesto domačija Marije Žohar iz Martjanec in 3. mesto domačija Gustava Horvata iz Martjanec.

Za zabavo na osrednji prireditvi je poskrbela skupina Plamen, obiskovalci pa so bili najbolj navdušeni nad nastopom ansambla Lojzeta Slaka. Za hrano in pijačo je poskrbel Naravni park Terme 3000, za domače dobrote pa različna društva. (M. C.)

NOVI LOVSKI DOM OB 60-LETNICI

MORAVSKE TOPLICE, 2. september – V okviru 11. občinskega praznika so lovci Lovske družine (LD) Moravci praznovali dvojni praznik: okroglo obletnico društva in svečani prevzem lovskega doma na lokaciji Brzinšek med Moravskimi Toplicami in Zgornjimi Moravci. Štefan Makoter, staresina LD Moravci, je izčrpno posegel v zgodovino in razvoj društva, kot glavni razlog za selitev na drugo lokacijo pa navedel načrtovane investicijske projekte občine na lokaciji starega doma. Lokacijo za postavitve novega doma so si izbrali lovci sami.

LD Moravci gospodarji na skoraj 2.200 ha lovne površine, v seznam članstva pa je vpisanih 20 lovcev, kar jih uvršča med manjše družine v Sloveniji. Zaradi hitrega razvoja občine in kraja se jim zmanjšujejo lovne površine. Z zadovoljstvom pa opažajo naraščanje populacije male divjadi. »Osnovna naloga slehernega lovca in lovstva je vsekakor varstvo narave in večna skrb za enakomeren trajnostni razvoj, kjer si bosta tako človek kot tudi prostoživeče vrste divjadi delili skupni prostor. Kajti prostor je samo eden. Lovcev je in vse bolj postaja skrbnik divjadi in narave.«

Domače lovce, goste ter prisotne je nagovoril predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) Bogdan Mahne. Spomnil je, da letos mineva sto let organiziranega lovstva na Slovenskem. Ker se povprečna starost lovcev v Sloveniji zvišuje, je LZS vzpostavila stik s šolsko mladino; s tem skuša povečati zanimanje za naravo. Letos je začela sodelovati s kar 300 eko šolami.

Zbrane je pozdravil tudi predsednik ZLD Prekmurja Arpad Köveš, župan Franc Cipot pa je spomnil, da na območju občine deluje kar pet lovskih družin. Že ob lanskem občin-

skem prazniku se je občina pogodila z LD Moravci, lastnikom starega lovskega doma, da občini prepusti objekt in zemljišče na stari lokaciji, v zameno pa bo občina na izbrani lokaciji v Moravskih Toplicah zgradila novi lovski dom. To se je zgodilo v zelo kratkem času, saj sta od začetka gradnje minila 102 dneva. Novi objekt je vreden kar 335.000 €, saj ni le arhitekturna posebnost, pač pa so ob delovnih prostorih in hladilnici v njem tudi prenočitvene zmogljivosti. To pa pomeni, da lovski dom dobiva funkcijo pomembnega turističnega objekta.

Ob 60-letnici je društvo podelilo zahvale in odlikovanja. Zahvalo je prejel Viktor Šajher, znak za lovske zasluge pa župan Franc Cipot, Andrej Smodič in Franc Bruner. Red za lovske zasluge LZS III. stopnje so prejeli lovci: Josip Kranjec, Jože Kregar, Štefan Makoter, Jože Recek in Franc Cipot. Člani društva so predsednika Štefana Makoterja nagradili s posebno društveno plaketo za skrb pri gradnji doma in vestno delo v društvu.

Novi objekt je blagoslovil škof Evangelicanske cerkve na Slovenskem mag. Geza Erniša, priložnostni program pa so pripravili prekmurski rogisti in lovski pevski zbor. (G. G.)

PRIZIDEK IN NOVO ŠPORTNO IGRIŠČE

BOGOJINA, 20. september – Zadnje dejanje iz skoraj enomesečnega ciklusa letošnjih prireditev ob občinskem prazniku je bila predaja namenu prizidka in zunanjih športnih igrišč pri OŠ Bogojina. Prizidek z učilnicama za tehniko in tehnologijo ter likovno vzgojo je bilo opravljeno že lani in omogoča pedagoško delo na najvišji ravni; asfaltno igrišče za roketmet in košarko je bilo urejeno letos. Veselje nad novima pridobitvama je z učenci, starši, krajanji in številnimi gosti delil ravnatelj šole Ivan Kramperšek.

Prepričan je, da se s tem uresničuje dolgoletna želja zaposlenih na šoli, pa tudi krajanov in drugih, ki bodo radi zahajali na športna igrišča. Ukvarjanje s športom vseh generacij ima namreč pozitivni učinek na zdravje, zlasti za mlade je žoga najboljša droga. Boji se, da se danes vsi še ne zavedamo pomena obeh pridobitev, vendar dajeta učiteljem in učencem enakovredne možnosti za kakovostno delo in jih izenajčeta z največjimi in najbolje urejenimi šolami. Če bodo ljudje imeli možnosti za kakovostno življenje in delo v domačem kraju, bodo ostali doma. In potem pokrajina ob vse manjšemu številu rojstev ne bo še priča množičnemu izseljevanju mladih, oddelki na šoli se ne bodo krčili in jih ne bo vedno manj.

Župan Franc Cipot je postregel s podatkom, da je Občina Moravske Toplice od leta 1996 v bogojinsko šolo vložila več kot 700 tisoč evrov investicijskih sredstev. To samo potrjuje pomen, ki ga občina posveča vlaganju v znanje, saj je znanje največja vrednota in bogastvo slehernega posameznika.

Pred simboličnim prerezom traku v roketmetnem голу, v katerega je potem prvi gol z nogometno žogo zabila Miša Cipot, odlična igralka ŽNK Pomurje Filovci, učenka bogojinske šole, je spregovorila tudi Irena Kumer, predstojnica Zavoda RS za šolstvo in šport, OE Murska Sobota. Učenci so pripravili in izvedli bogat kulturni program.

Vrednost ureditve športnega igrišča je 40.336 €, od tega so na razpisu Fundacije za šport in Ministrstva za šolstvo in šport pridobili 12.840 €. Vrednost prizidka med telovadnico in že obstoječo šolo pa znaša 345.100 €. Investiciji, katere nosilec je bilo JKP Čista narava s kooperanti, je občina že v celoti pokrila, župan pa ni mogel povedati, kolikšen delež bo primaknilo šolsko ministrstvo. (G. G.)

11. PRAZNIK OBČINE MORAVSKE TOPLICE

12. VAŠKE IGRE

MARTJANCI, 26. avgust – Gostitelj 12. vaških iger Občine Moravske Toplice je bilo letos naselje Martjanci. Posebni prireditveni odbor, ki ga je vodil predsednik krajevne skupnosti Franc Kodila, se je na igre temeljito pripravil, saj je izdelal posebna pravila za nastop oziroma sodelovanje.

Težko bi sicer poiskali poglobitveni razlog, zakaj je letos v šaljivih igrah (sestavljanje lesenega voza, luščenje koruze, balinanje, natančno žaganje, skakanje v vreči, tek s plavutmi, tek s smučmi, prenos vode in finalni s prevozom s samokolnico, žaganjem in metu na koš) nastopilo rekordnih 17 ekip. Morda zato, ker so imeli organizatorji točno razdelane igre za starejše in mlajše tekmovalce; zato je bil tudi realna možnost za uspeh posameznih tekmovalcev v isti generaciji večja.

V skupnem seštevku so bili v odločilni finalni igri najbolj prepričljivi tekmovalci iz Andrejec, ki so z naskokom kar 19 točk (106) osvojili 1. mesto. Na drugem mestu jim sledi domača ekipa (87 točk), tretji so bili Filovci (83 točk), četrto mesto sta si razdelili ekipi Sebeborec in Krnec, sledijo: Ivanci, Mlajtinci-Lukačevci, Noršinci, Ratkovci, Tešanovci, Fokovci, Ivanovci, Moravske Toplice, Selo, Suhi Vrh-Zgornji Moravci, Vučja Gomila in Bogojina.

V prestižni igri vlečenja vrvi so slavili korenjaki iz Ratkovec, pred Suhim Vrhom-Zgornjimi Moravci in Fokovci. Zmagovalci so prirediteljem edino zamerili, da ni bilo posebnega pokala in razglasitve tudi za to kategorijo, pač pa je igra tako kot vse druge veljala le za točkovanje v skupnem seštevku. (G. G.)

KOLESARSKI MARATON

MORAVSKE TOPLICE, 9. september – Občinska športna zveza je v okviru prireditev 11. občinskega praznika organizirala vsakoletni kolesarski maraton po občini Moravske Toplice, ki se ga je udeležilo 250 kolesarjev. Število udeležencev na letošnjem maratону dokazuje, da se ljudje vse bolj udeležujemo različnih športih prireditev. Pohvalno je tudi to, da se je letos maratona udeležilo veliko mladih družin. Udeležba na športni prireditvi, kot je kolesarski maraton, je odlična priložnost za prijetno, aktivno preživljanje vikenda. Pa naj bo to v krogu družine, prijateljev ali znancev.

Organizatorji so pripravili tri različne proge, ki so se razlikovale po dolžini in težavnosti: družinski maraton na 10 km, mali maraton (30 km) in veliki maraton na 50-kilometrski progi.

Kolesarji so startali izpred slaščičarne Terme 3000 v Moravskih Toplicah in se podali na progo skozi Martjance, Noršince, Mlajtince do Bogojine ter se skozi Prosenjakovce in Selo vrnili na cilj pri starem lovskem domu v Moravskih Toplicah, kjer jih je pričakala topla malica, podelitev nagrad prvim trem na 30 km in 50 km ter žrebanje kolesa v vrednosti 500 €.

Na 30 km je 1. mesto osvojil Maks Branič iz Lovrenca na Dravskem polju, 2. mesto Janez Bedök iz Doline in 3. mesto Robert Šooš iz Bakovec. Pri ženskah je bila najhitrejša Tadeja Kralj iz Radenec, 2. mesto je osvojila Nada Ankale iz Kranja, 3. mesto pa Vida Bavčar iz Černelavec.

Na 50 km je 1. mesto osvojil Primož Kaučič iz Apač, 2. mesto Tomaž Šijanec iz Tropovec, 3. mesto pa Branko Grlec iz ekipe Tondach. Pri ženskah si je na najdaljši progi 1. mesto privzela Andreja Holsedl iz Sv. Jurija, 2. mesto Alenka Repnik iz Maribora, 3. mesto pa Vera Bračko iz Gornje Radgone.

Kot zanimivost smo zabeležili najstarejšega in najmlajšega udeleženca maratona: najstarejši kolesar, Siegfried Schubert iz Sv. Tomaža, je štel kar 88 let, najmlajši, Martin Grilj iz Slovenske Bistrice, pa pet let. (M. C.)

KAR 430 UČENCEV

MORAVSKE TOPLICE, 8. september – V okviru 11. občinskega praznika je Občinska športna zveza Moravske Toplice organizirala Mini olimpijado, na kateri je sodelovalo 430 učencev iz vseh šol v občini. Učenci so se z učitelji in športnimi koordinatori najprej zbrali na osrednjem prizorišču pri starem lovskem domu v Moravskih Toplicah, kjer so simbolično prižgali olimpijski ogenj, zaprisedli v fair play igro in napovedali začetek iger.

Igre so potekale v Športno rekreacijskem centru Terme 3000. Zvrstilo se je več iger: košarka, nogomet, odbojka, hokej na travi, samokolnica, hoja s hoduljami, hoja po hladu, premagovanje ovir, risanje na asfaltu, rolanje, tek ter različne družabne igre, predstavljena pa je bila tudi pri nas manj znana panoga floorball.

Učenci so v Moravskih Toplicah priskrbeli za odlično vzdušje. S svojo razigranostjo in razposajenostjo so razgnali temne oblake. Dokazali so, da so odlični športniki, ki v športu uživajo in upoštevajo pravila iger. Skupno je prvo mesto osvojila OŠ Bogojina, drugo mesto je pripadlo OŠ Fokovci, tretje pa DOŠ Prosenjakovci.

Tud organizatorji Mini olimpijade so bili navdušeni nad izvedbo iger in s ponosom napovedali naslednjo Mini olimpijado leta 2008. (M. C.)



FOTO: MIŠA CIPOT

RALLY OB OBČINSKEM PRAZNIKU

SEBEBORCI, 16. september – Sredina septembra bila tudi letos v znamenju tekmovanja voznikov motornih koles in osebnih avtomobilov. Tekmovanje, ki je potekalo pod pokroviteljstvom Sveta za prometno varnost (SPV) občin Moravske Toplice in Puconci, so tudi letos odlično pripravili in izvedli Zdrženje šoferjev in avtomehanikov (ZŠAM) Murska Sobota in Avto moto društvo (AMD) Štefan Kovač Murska Sobota, sodelovali pa so še člani Motokluba Veterani in Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije. Sicer pa je nad pripravi, izvedbo in potekom tekmovanja tudi letos budno bdela kot drug kot Franc Čarni iz Sebeborec, predsednik SPV Moravske Toplice in pobudnik tekmovanja.

42 voznikov je tekmovalo v šestih različnih kategorijah. Začeli so s spretnostno vožnjo v Prometno varnostnem centru (PVC) Španik v Murski Soboti, ocenjevalna rally vožnja v dolžini 32 km je povečini potekala skozi kraje južnega dela naše občine ter se končala s preizkusom teoretičnega znanja iz cestnoprometnih predpisov v dvorani vaško-gasilskega doma v Sebeborcih. Pred domom sta bili tudi slavnostna razglasitev rezultatov in družabno srečanje.

Iz naše občine velja v kategoriji motornih koles brez bočne prikolice od leta 1975 naprej omeniti 2. mesto Dominika Bernjaka (Sebeborci) in 3. mesto Branka Baumana (Mlajtinci); brez bočne prikolice do leta 1975 (veterani) 1. mesto Branka Vogrinčiča (Mlajtinci) in 7. Avgusta Hidiča (Moravske Toplice) ter z bočno prikolicco do 1975 (veterani) 3. mesto Štefana Ovsenjaka (Mlajtinci) in 5. Edvarda Berdena (Andrejci), med osebnimi avtomobili od 1975. leta (vse znamke) 3. mesto Simona Kojeka (Tešanovci), med osebnimi avtomobili do 1975. leta (veterani) pa 1. mesto Emila Brunca in 3. mesto Ludvika Harija (oba Lukačevci). (G. G.)

ŽLAHTNA KOMEDIJA

MORAVSKE TOPLICE, 8. september – V okviru pestrega sobotnega dogajanja v prireditvenem šotoru pri starem lovskem domu je bila uprizorjena komedija *Cinco & Marinko*. Komedijo je ustvaril zagrebski pisec Mate Matišić.

Komedija o dveh gastarbajterjih na priložnostnem delu na nemških »bauštelah« je privabila mnogo obiskovalcev, ki so uživali v igri in se do solz nasmejali ob dilemah Cinca in Marinka, ko sanjata o vrnitvi v domovino, pri tem pa morata uporabiti zvrhano mero iznajdljivosti. Za izvrsten gledališki dogodek na improviziranem prizorišču sta poskrbela vrhunska mariborska gledališka igralca Vlado Novak in Konrad Pižorn. Komedijo je režiral Branko Kraljevič. (M. C.)



FOTO: Miša ČIPOČ

GOLFISTI ZA POKAL OBČINE

MORAVSKE TOPLICE, 8. september – V zadnjem času postaja golf vse bolj popularen. Zanj se odloča tudi vedno več mladih in vse več organizatorjev te igre prireja brezplačna izobraževanja. To omogoča, da je igra z belo žogico dostopna širšemu sloju ljudi. Golf igrišča se naglo širijo, prav tako pridobivajo veljavnost in prepoznavnost. Na zelene planjave privabljajo privrženca tega športa, ki v igri in druženju s soigralci uživajo in se sprostijo od napetega vsakdana.

Igrišče za golf Livada Moravske Toplice je v začetku septembra kljub slabemu vremenu v prejšnjih dneh privabilo 65 golfistov na 6. golf turnirju za pokal Občine Moravske Toplice. Rezultati turnirja so naslednji: 1. mesto brutto-moški: Marko Pucko (29), 1. mesto brutto-ženske: Vanja Bransberger (27), najboljši golfist občine (1. mesto netto): Katja Flisar (45). Netto-skupina A (HCP-18,0): 1. Aljaž Puklavac (37), 2. Erzebet Tobi-Vereš (37), 3. Jože Pucko (36). Netto-skupina B (HCP-18,1+): 1. Jan Berden (43), 2. Franc Maučec (41), 3. Branko Ošljaj (41). Najdaljši udarec je dosegel David Ošljaj, in sicer 270 metrov, najbližje zastavici (302 cm) pa je bil Vlado Karažinec. (M. C.)



FOTO: Miša ČIPOČ

MORAVSKE TOPLICE, 9. september – Kolesarski maraton.

ZAČELI S PESMIJO

FILOVCI, 18. avgust – Tudi XIX. Košičevi dnevi kulture so se – kot je to že v navadi – pričeli začeli s pesmijo, s koncertom domačih pevcev v kulturni dvorani vaško-gasilskega doma v Filovcih.

Poleg sedaj že legendarnih Filovskih pevk in Kvarteta ljudskih pevcev KUD Jožef Košič Bogojina, ki predstavljajo jedro negovanja ljudske glasbe v občini, so na oder stopili pevci kvarteta Slavček iz Beltinec, Tria Citre iz Črenšovca in Turniške pevke. *Kje so tiste stezice, Mešec svejti ober klejti, Tam je moj dom ...* in premnoge druge pesmi so zlasti starejše obiskovalce v dvorani gotovo popeljale v preteklost ter obudile v njih spomine. Pritjetne ali žalostne. (G. G.)

RAZSTAVA DEL DR. JOŽEFA SMEJA

BOGOJINA, 2. september – V okviru letošnjih Košičevih dnevov kulture so v prostorih turistične kmetije Puhan odprli stalno zbirko izbora del visokega cerkvenega dostojanstvenika, teologa, pisca in prevajalca dr. Jožefa Smeja.

Predstavljena je izjemno bogata bera plodnega teološkega analitika in misleca, pisca nabožnih del, pesnika in leposlovnega pisca (biografska romana o Baši in Miklošu Kuzmiču). Morda nam je še najmanj v zavesti njegovo prevodno delo – poleg nemških in francoskih teoloških spisov je prevedel vrsto literarnih umetnin iz francoske in madžarske književnosti (Racine, Gárdonyi, Móra ...).

Dr. Jožef Smej je raziskoval kulturno in slovstveno zgodovino Prekmurja in prispevke objavjal v številnih publikacijah. Zbirka, ki nastaja pod strokovnim vodstvom mag. Franca Kuzmiča iz soboškega Pokrajinskega muzeja, je zatorej označena kot izbor, saj je Smejevo ustvarjalno delo v pisani besedi je tako obsežno, da ga v tovrstni zbirki ni mogoče zajeti v celoti. (L. S.)



Dr. Jožef Smej, mag. Franc Kuzmič in gostitelj zbirke Jože Puhar.

FOTO: IRENE POIBIC

FOLKLORNI VEČER

BOGOJINA, 9. september – Folklorni večer je bil zadnje dejanje XIX. Košičevih dnevov kulture. Na odru dvorane kulturnega doma v Bogojini so s celovečernim programom nastopili folkloristi iz Hrvaške, člani Folklornega ansambla iz Varaždina, in predstavili najbolj znane ljudske plesne s različnih območij Hrvaške.

Člani varaždinskega folklornega ansambla so nastopili v odličnem ter scensko in kostumsko dovršenem folklornem nastupu, kjer so se poskočni ritmi skladali z živahno glasbo. Številni gledalci, ki so tudi letos dvorano zapolnili do zadnjega kotička, so spoznali plesne s otoka Korčule, iz Turopolja pri Zagrebu, zagorske plesne, plesne vojvodinskih Hrvatov ter svatovske plesne iz Podravine. Večer so s samostojnimi nastopi popestrili tudi tamburaši, ki so spremljali folkloriste. (G. G.)

BLAGOSLOVITEV KRIŽEVEGA POTA

FILOVCI, 26. avgust – V okviru proščenja pri Mariji Kraljici družine v Filovskem Gaju je generalni vikar murskosoboške škofije gospod Franc Režonja blagoslovil Križev pot. Na slovesnosti je Jožef Gutman starejši prejel Zahvalno listino za življenjsko delo – iz programa Vitis Vitae, KS Filovci in Društva Gaj za vse, kar je prispeval, da bi ta prostor imel toliko lepega.

84-letni Jožef Gutman je bil prisoten pri urejanju Filovskega Gaja od vsega začetka. Postavitev Križevega pota v klancu Filovskega Gaja je njegova zamisel, ki je zorela desetletja dolgo in je dobila svojo uresničitev v letošnjem letu. Zakaj prav zdaj?

Jožef Gutman: »Prvič, da se spomnimo naših prednikov, ki so vzdrževali klanec, da so lahko prišli po njih do križa na vrhu brega, od tam naprej vožnja s kravami ni bila več trpljenje. Drugi razlog in zahvala naj bo vsem tistim, ki so pomagali, da nam je uspelo ohraniti ta breg lepo urejen, ohraniti stare kleti, zaradi česar prihaja na breg vse več ljudi, predvsem turistov. Križev pot bo sporočilo, da tukaj živi veren in kulturni slovenski narod. In tretji razlog: veselimo se, ker postavitev in blagoslovitev temeljnega kamna sovпада z ustanovitvijo škofije v Murski Soboti.«



FOTO: JOŽEF GUTMAN ml.

OSMA HUBERTOVA MAŠA

BOGOJINA, 19. avgust – Po junijskem praznovanju 60-letnice so prizadevni člani LD Bogojina pri društvenem lovskem domu v čast sv. Huberta, zaveznika lovcev, v drugi polovici avgusta pripravili še osmo Hubertovo mašo – tradicionalno lovsko-kulturno prireditev. Tudi letos je spadala med prireditve Košičevih dnevov kulture.

Prvenstveni namen že tradicionalne prireditve je bil tudi tokrat ohranjati in negovati lovške šege in običaje. Najprej so lovci po starem običaju na vozu s konjsko vprego pred oltar pripeljali uplenjenega jelena, gospodar LD Jože Luthar pa je uplenitelju Jožetu Horvatu izrekel lovski blagor. Zbrane je nagovoril tudi starešina LD Bogojina Stanko Čermela.



ČETRTI ZELENJADARSKI DAN

IVANCI, 1. september – Njivske površine v okolici Ivanec so ob površinah KG Rakičanu pri prašičji farmi Nemščak (kjer namakajo 16 ha jagod), edine, ki jih tačas v Prekmurju namakajo iz javnih namakalnih sistemov. Pa še teh je na Ivancih bolj za vzorec, saj od 85 hektarjev, kolikor jih »pokriva« konec prejšnjega stoletja zgrajen primarni namakalni vod, z vodo iz bližnje gramoznice namakajo vsega petino (po ocenah okoli 15 ha). Razlogov je več, glavni je vsekakor pomanjkanje zelenjadarskih zanesenjakov. V kraju z okrog 50 gospodinjstvi jih je uradno dvanajst in vsi so vključeni v integrirano pridelavo.

Kot nam je povedal vodja vzdrževanja ivanskega namakalnega sistema Janez Zdravec, zelenjadarji kljub ustanovljeni namakalni zadrugi Kapljica zaradi otepanja s tekočimi letnimi poročili in njenimi finančnimi bremenami iz preteklosti raje poslujejo mimo nje. Tako se na področju najtežjega dela dejavnosti – trženja ali prodaje svojih pridelkov – znajdejo, kakor pač se znajdejo. Celotni sistem kljub temu sami vzdržujejo, koncesijo za uporabo vode pa imajo do leta 2014. Da bi porabljeno vodo realno plačali, so letos na primarne vode na mejah svojih parcel namestili posebne števec. Glavno krivdo, zakaj je tako, valijo na Občino Moravske Toplice, ki se je z ustanovitvijo lastne zelenjadarske zadruge Grede, katere dejavnost je pridelava paradiznika in paprike v steklenjakah, ogrevanih s termalno vodo, povsem umaknila iz Kapljice.



Na prodajnih stojnicah Ivanci predstavijo raznoliko ponudbo zelenjave.

Kljub temu, da zelenjadarstvo na Ivancih stagnira, v kraju v okviru Košičevih dnevov kulture in občinskega praznika že več let pripravijo zelenjadarski dan. Po tradicionalni maši in priložnostnem kulturnem programu ter nagovoru – letos je bil govornik domačin Ivan Tibaut, direktor območne enote Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v Murski Soboti, ki je govoril o pomenu uživanja zdrave domače hrane, torej tudi zelenjave – se dogajanje preseli v bližino vaško-gasilskega doma. V okviru bogate razstave zelenjave prikažejo, kaj vse ob namakanju z oroševanjem in kapljičnim sistemom zraste na njihovih peščenih poljih, v sosednjem prostoru pa vselej pogrnejo bogato mizo z zelenjavnimi jedmi.

V osrednjem delu sporeda – svečanem bogoslužju sta maševala mariborska pomožna škofa dr. Jožef Smej in dr. Peter Štumpf, somaševala pa domači župnik dr. Stanislav Zver in beltiški župnik Alojz Benkovič, ki je član LD Bogojina. Škofa sta poudarila pravi pomen lovstva, torej prijateljstvo, kar je v današnjem svetu, polnem nasprotij, še posebej pomembno. Pri maši so sodelovali prekmurski lovski rogisti in mešani pevski zbor Bogojina pod vodstvom maestra Marjana Potočnika.

PLEČNIK V PREKMURJU

(s poudarkom na bogojinski cerkvi Gospodovega vnebohoda)

Vsa Slovenija (in z njo Prekmurje) se vse letošnje leto z naklonjenostjo in s spoštljivostjo spominja velikega Slovenca – arhitekta Jožeta Plečnika ob 135-letnici njegovega rojstva in 50. obletnici smrti (rojen 23. januarja 1872 v Ljubljani, v predelu, ki se še danes imenuje Gradišče, umrl 7. januarja 1957, tudi v Ljubljani, južno od Gradišča, v Trnovem, kjer si je ustvaril svoj dom in kjer je imel atelje). Prekmurje bi mu moralo poleg naklonjenosti in spoštljivosti izkazovati tudi zahvalo, saj je našo pokrajino, odkar jo je prvič obiskal, to se je zgodilo 1924. leta, izredno vzljubil, ker jo je s svojimi umetniškimi stvaritvami še posebej obogatil in ker za svoje delo ni terjal nobenega placila (vsaj za bogojinske načrte ne). Do neke mere je to tudi storilo: v začetku tega leta je bila v Bogojini odprta razstava z naslovom *Plečnikova zgodnja dela*, ki je bila konec meseca marca prenesena v grad pri Gradu na Goričkem, murskosoboški škof dr. Marjan Turnšek je prav na dan 50-letnice njegove smrti v »njegovi« bogojinski cerkvi zanj daroval sveto mašo, julija je bila odprta razstava *Jože Plečnik (1872–1957). Arhitekt v Prekmurju* v Pokrajinskem muzeju v Murski Soboti, pa tudi letošnji Košičevi dnevi kulture so potekali v znamenju Jožeta Plečnika.¹ V slovenskem prostoru in kulturi pa smo to leto poimenovali *Plečnikovo leto*.

Plečnikove arhitekturne in oblikovalske stvaritve v naši pokrajini so naslednje (naštevam jih po njihovi pomembnosti in ne čisto kronološko): **župnijska cerkev Gospodovega vnebohoda v Bogojini**, zidana med leti 1924 in 1927, **glavni oltar župnijske gotске cerkve v Martjancih**, to je oltar farnega svetnika sv. Martina, postavljen 1925. leta, **cerkvena ladja župnijske cerkve Marije Vnebovzete pri Gradu** iz leta 1955, v Martjancih **nagrobni spomenik duhovnika in martjanskega župnika Jožefa Horvata**, postavljen 1932, istega leta v Bratovcih postavljeni **nagrobni spomenik zbiratelju ljudskega blaga Števanu Kūharju**. To so arhitekturne stvaritve, oblikovalske pa: leta 1932 je izpod Plečnikovega peresa nastal načrt za **glavo tednika Kleklovih Novin Slovenske krajine**, leto kasneje tudi **naslovnica Kalendara Srca Jezusovoga**, torej naslovne strani periodičnega tiska, ki ga je Jožef Klekl st. urejal v Črenšovcih, in sredi 30. let še osnutek za spomenik **prekmurjskim književnikom** v Murski Soboti iz leta 1939, ki pa je bil nato le odtisnjen na razglednici. Nerealiziranih je sicer ostalo še nekaj načrtovanih prekmurjskih stvari (med njimi npr. dobrovniške Camplinove ideje, Baševa grobnica v Bogojini in morda še kaj), vendar ne po Plečnikovi krivdi. A kljub temu razen središča Ljubljane in njene neposredne okolice (Barje, Šiška) nobena od pokrajin na Slovenskem ni doživela tako veliko uresničenih arhitekturnih in oblikovalskih Plečnikovih načrtov kot prav naša. Kar tri njegove realizirane umetnine od sedmih v tem našem prostoru na levem bregu reke Mure danes sodijo v moravskotopliško občino, in med vsemi njimi tudi najbolj monumentalna – bogojinska cerkev.

Od vseh zgoraj omenjenih Plečnikovih prekmurjskih arhitekturnih in oblikovalskih stvaritev je bogojinska župnijska cerkev Gospodovega vnebohoda prav gotovo Plečnikovo temeljno delo v naši občini, v vsej pokrajini in širše. Že 27. marca 1932, v letu torej, ko še zdaleč ni bila v celoti opremljena, jo je nepodpisani pisec (najbrž je to bil kar urednik sam) v Novinah Slovenske krajine poimenoval z *»veleumetnino«*, ki je *»posebnost ne samo za našo krajino, nego za celo Slovenijo i lahko povemo tudi za celo Jugoslavijo«*. Danes bi tej misli lahko ne le pritrdili, temveč dodali, da pomeni enkratno arhitekturno sakralno, zgodovinsko in umetniško stvaritev celo širše, torej svoje vrste »posebnost« celo v Evropi.

Na potrebo po gradnji nove, večje cerkve je začel opozarjati župljane **Ivan Baša** že od takrat naprej, ko je prišel v Bogojino za župnika, to pa je bilo leta 1908. Rojen je bil leta 1875 v Beltinčih. Najprej se je šolal v rojstnem kraju in v Lendavi, nato pa na Madžarskem: nizjo gimnazijo je obiskoval v Kösegu, višjo in semenišče pa v Sombotelu. Kaplanoval je v kar nekaj krajih na Gradiščanskem in v Prekmurju, postal 1905. župnik v gradiščanski Novi Gori. V Bogojini je župnikoval 23 let, do svoje prerane smrti v letu 1931. Bil je duhovnik, buditelj in preroditelj svojega ljudstva (o čemer nam priča tudi spominska plošča na cerkvi), pisatelj, urednik in prevajalec. Velikanske pa so njegove zasluge za gradnjo nove župnijske cerkve, ki jo je zgradil skupaj s svojimi župljani, ki so gradnjo (razen redkih posameznikov) tudi zelo podpirali – kot že rečeno – sredi 20. let. Prav letos se spominjamo

80-letnice konca njene gradnje, seveda pa je dobivala oltarje, spovednice, klopi, križev pot, glavno oltarno sliko in drugo še nekaj nadaljnjih desetletij, da je zasijala v vsej svoji zunanji in notranji lepoti. Opremljal jo je predvsem – skupaj s Plečnikom in po njegovih zamislih – župnik **Jožef Gjuran** po drugi svetovni vojni.

Tako kot Ivan Baša tudi Jožef Gjuran (rojen 1913 v Gomilici, kjer je kot upokojeni župnik preživel tudi nekaj zadnjih let, umrl pa v soboški bolnišnici 1990) ni bil le predan duhovnik in »opremljevalec« Plečnikovega božjega hrama, temveč se je rad tudi umetniško udeleževal – pisal je šaljive kratke pripovedi v svojem dólinskem narečju in bil slikar-naivec. Danes za cerkev in njeno obnavljanje vzorno skrbi sedanji župnik dr. **Stanislav Zver**.

Marsikdo se v teh naših časih sprašuje, kako se je pravzaprav Jože Plečnik, velikan slovenske arhitekture, v prvi polovici 20. let prejšnjega stoletja nenadoma pojavil ob vizionarju Baši kot načrtovalec bogojinske župnijske cerkve. Po čistem naključju ali po Božji previdnosti? Ne vemo, vemo le, da se je leta 1923 vpisal na študij ljubljanske arhitekture pri prof. Jožetu Plečniku Franc Bajlec, študent iz Bogojine.² Okrog Baše pa so se radi zbirali takratni dijaki in študentje, in tako je nastala ideja, naj bi Bajlec vzpostavil stik med arhitektom in župnikom, kar se je tudi zgodilo. Bajlec se je kmalu prepisal na pravo, Plečnik pa kmalu po razgovoru z njim in prvih dopisovanjih z Bašem prišel v Bogojino. Takoj so mu postali ljubi Baša, Baševi župljani, prekmurska duhovščina in pokrajina, da se je vanjo še vrnil in napravil načrte še za prej omenjene objekte in za prekmurjski periodični tisk.

Ob pogledu na staro bogojinsko župnijsko cerkev, ki je bila romanskega izvora s kasnejšimi dodatki gotike in je imela odlično lego, je sklenil, da jo bo ohranil in uporabil za predprostor, za vhodno avlo v novo, in za kor novi stavbi. Tako je tudi storil. Na njeni južni strani je dodal napušč, njene severne stene pa predril na treh mestih, ki po stopnicah vodijo v novo cerkev. Levi stranski vhod v novo cerkev je speljal med nekdanjim vhodom v staro in novim zvonikom, pri čemer je dal nekdanji gotski portal zazidati. Tako ga je v celoti ohranil, ohranil njegovo gotsko podobo. Prav **ohranjene starožitnosti**, ki se harmonično ujema jo in uporabno stapljajo z novim, modernim, mogočnim, ki pričajo o nekdanjem in služijo novemu, so ena od posebnosti bogojinskega sakralnega spomenika, »veleumetnine, vredne velike pozornosti«. In tudi navdušujejo ne le domače, temveč tudi tuje umetnostne zgodovinarje in arhitekte.

Druga njena posebnost sodi v podobno kategorijo. To so **avtohtoni predmeti**, ki krasijo strop in oltarje: amfore in vrči na glavnem oltarju, izdelki domače obrti na lesenem stropu, torej lončevina filovskih in bogojinskih lončarjev. Z njeno namestitvijo v prostor je Plečnik hotel pokazati, da upošteva lokalno lončarsko izročilo. Sem po svoje spada tudi **material za gradnjo** (doma žgana opeka, gramoz in pesek iz reke Mure, stavbni les, les v glavnem oltarju in drugo), pravzaprav skoraj vse, razen podpeškega marmorja, iz katerega so stebri, stranski oltar sv. Jožefa, priznica in še kaj. Marmor v notranjosti cerkve je edina stvar, ki morda koga – zaradi neavtohtonosti – celo moti. Je pa zanimi-

vo to, da so se župljani, ko jim je Plečnik ponudil opečne stebre, sami odločili za dražje stebre iz podpeškega kamna.

Notranji prostor je posebnost že sam zase. Osrednje mesto v njem zavzema **osrednji steber**, nosilni steber za strop. Iz njega se na štiri strani vzpenjajo zidani loki, ki mu pomagajo nositi tramovje. Vendar poznavalci v nosilnih lokih ne vidijo le njihove praktične, nosilne funkcije, temveč ugotavljajo, da v prostor prinašajo tudi napetost med mirovanjem (glavni trije loki) in gibanjem (manjši, stranski prečni, ki ima arkadno odprtino), v tlorisu pa predstavljajo križ. Steber, iz katerega kipijo navzgor, notranji prostor nekako čisto »po Plečnikovo« deli na dva dela – na glavno in stransko ladjo.

Naslednja posebnost bogojnske Plečnikove cerkve je močilen **zvonik** okrogle oblike in členjen v več etaž, na zunaj nakazanih z obodnim zidkom, z linami in – kjer so nameščeni zvonovi – s stebri. Plečnik mu je namenil tri funkcije: najpomembnejša je osnovna funkcija zvonika, druga je ta, da služi tudi za stopnišče, ki vodi na kor nove cerkve, do zvonov in samega vrha, in tretja, najmanj pomembna, je funkcija razglednega stolpa (tej zadnji v resnici zvonik nikoli ni služil; to je zadnja etaža pod zvonikom s kupolo, ki zvonik zaključuje; domačini ji pravimo *kad*). Čeprav torej tej zadnji nalogi ne služi, pa s svojo monumentalnostjo in obliko opozarja na božji hram ob sebi daleč po ravenskem in dólinskem delu prekmurske ravnice.

Za poznavalce Plečnikovih del pa je ena od posebnosti tudi **strma dvokapna streha**, ki je *izjema* v vsem Plečnikovem sakralnem opusu. Deloma je taka morala nastati zaradi povišanega starega prezbiterija in zaradi dviga stare cerkve, na kateri je kor, deloma pa zategadelj, ker so bojda tako zahtevali župljani glede na izkušnje s strehami svojih domov. V pročelje v vislih – tako kot so v stranskih stenah celotne stavbe vdolana okna – je vdolano veliko okroglo okno, ki daje svetlobo koru, hkrati pa njegov steber nosi **kip Kristusa**, ki je narejen iz žgane ilovice, delo rezbarja Jožeta Lapuha iz Ljubljane in filovskih lončarjev.

Od raznolike notranje opreme je potrebno omeniti vsaj še **oltarno sliko** Gospodovega vnebohoda nad glavnim oltarjem in **križev pot**, naslikan med stranskimi marmornimi stebri; oboje je vredno umetniško delo že umrlega slovenskega akademskega slikarja **Janeza Mežana** (r. 1897 na Spodnjem Brniku, u. 1972 v Ptujju).

Poznavalci Plečnikovega dela, laiki in domačini najdevamo v bogojnski župnijski cerkvi Gospodovega vnebohoda (stara cerkev je bila posvečena Sv. Trojici) veliko simbolike, precej simbolnih elementov. Tako naj bi napis nad tabernakljem **Moj mir** pomenil, da se v njem, v hostiji, skriva mir, ki ga človek dobiva po evharistiji, po Kristusu, če pa besedno zvezo beremo skupaj, pa naj bi to pomenilo slovanskega kneza **Mojmira**, kar naj ne bi bilo nepomembno za dvig narodne zavesti pri Prekmurcih. **Osrednji steber** v cerkvi naj bi pomenil **Kristusa** in po njem **vesoljno Cerkev**, štirje oboki, kipeči iz njega pa **štiri evangeliste**. **Dvanajst stebrov na zvoniku** naj bi predstavljalo **dvanajst apostolov**, **zvonik** sam pa naj bi kot **božji prst** kazal v nebo (tako je ljudem za tisti čas in naš prostor nenavadno okroglo stavbno tvorbo, ki so jo spočetka težko sprejemali, menda razlagal in utemeljeval Plečnik sam!). **Okrogla okna**, tak **zvonik**, okrogel **stolpcič**, ki ga zaključuje in enak **stolpič nad zakristijo** naj bi tudi ciljali na ime nekdanjega Prekmurja in Porabja, ki so ju nekoč imenovali **Slovenska okroglina**. In tako dalje ...

Kakorkoli že si razlagamo posamezne dele stavbe in detajle v njej, cerkev v vsej

svoji neokrnjeni celoti in sožitju starega z novim pomeni **monumentalen sakralni objekt**, ki razen tega ima tudi zanj primerno, **izredno lego** v vznožju hriba Vršiča; sicer pa ima sam kraj Bogojina, ki bo prihodnje leto praznoval 800-letnico svoje prve pisne omembe, lepo lego, saj se v njem stikajo trije svetovi levega brega reke Mure – Ravensko, Dólinsko in Goricko.

Zato bi ob koncu te moje skope, dokaj poenostavljene predstavitev Plečnikove bogojnske cerkve skoraj morali pritrčiti misli Friedricha Achleitnerja, enega od tujih poznavalcev Plečnikovih del, ki je pred desetimi leti na simpoziju z naslovom **Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju**, ki je bil 25. in 26. septembra 1997 v Moravskih Toplicah, takole zaključil svoj referat: »*Zdi se mi, da je Bogojina* (pri čemer je mislil na bogojnsko cerkev – op. J. V.) *polna skrivnosti, in menim, da ste jim na sledi. Sam pa sem se le za hip pomudil v tem prečudovitem prostoru.*« S tem je hotel povedati dvoje: prvič, **da še ni v popolnosti raziskana in svetu predstavljena**, in drugič, **da je res lepa, po njegovem »prečudovita**«. Po piscu iz *Novin* pa že pred 75 leti in še neopremljena prava »veleumetnina«.

Se domačini, okoličani, prebivalci Prekmurja tega dejstva danes sploh zavedamo? Se ga dovolj dobro zavedamo? Znamo Prekmurci Plečnikove prekmurske sakralne in posvetne umetniške stvaritve uporabiti v svojo duhovno in materialno rast?

Jože Vugrinec

Opombe:

¹ Poleg sestavkov v zborniku *Košičevi dnevi XIX*, ki govorijo o Jožetu Plečniku in njegovem delu, je bila med letošnjimi prireditvami tudi okrogla miza z naslovom *Plečnik v Prekmurju*.

² Dr. Franc (Ferko) Bajlec (rojen 17. marca 1902 v Bogojini, umrl 2. julija 1991 v Buenos Airesu v Argentini) je po študiju prava v Ljubljani in v Zagrebu nastopil službo odvetnika v Murski Soboti. Poleg službe se je ukvarjal tudi s politiko. Bil je bankski svetnik in narodni poslanec in kot tak veliko postoril za kraj Sóboto in soboški okraj, zato bi si zaslužil, da bi bili eni od naslednjih Košičevih dnevov posvečeni njemu.

Literatura in viri:

Achleitner, Friedrich (1998): Položaj bogojnske cerkve v cerkvenem stavbarstvu med obema vojnoma ali o svobodi arhitekturnega mišljenja. V: Sonja Ana Hoyer (ur.), *Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju*, 37. Ljubljana: Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo Ljubljana.

Balažič, Janez (1998): Plečnik v Prekmurju – kulturnozgodovinski oris. V: Sonja Ana Hoyer (ur.), *Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju*, 16–20. Ljubljana: Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo Ljubljana.

Balažič, Janez (1996): Spregledane starožitne stavbarske prvine v Bogojini. V: Jože Vugrinec (ur.), *Košičev teden VIII*, 20–23. Bogojina: Krajevna skupnost Bogojina.

Konestabo, Nataša (1997): Navidezna domačjskost Plečnikove cerkve v Bogojini. V: Jože Vugrinec (ur.), *Košičev teden IX*, 21–24. Bogojina: Krajevna skupnost Bogojina.

Novine Slovenske Krajine. Leto XIX, št. 13, 27. marec 1932, str. 2.

Prelovšek, Damjan (1998): Oblikovni in ikonografski problemi bogojnske cerkve. V: Sonja Ana Hoyer (ur.), *Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju*, 39–43, 49–50. Ljubljana: Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo Ljubljana.

Smej, Jožef (1993): Ob slovesu od dr. Franca Bajleca. V: *Stopinje*, 160–162. Murska Sobotica: Pomursko pastoralno področje.

Vugrinec, Jože (1997): Plečnikova stvaritev v meni. V: Jože Vugrinec (ur.), *Košičev teden IX*, 26–34. Bogojina: Krajevna skupnost Bogojina.



FOTO: IZ KNJIGE P. KREČIČ, BOGOJINA

DRUŽBENA INFRASTRUKTURA



V prejšnjih številkah našega lista Lipnica je bila večina vsebine namenjena osnovni komunalni infrastrukturi v občini. V tej številki pa želim predstaviti nekaj misli in zamisli na področju družbene infrastrukture, ki je neke vrste nadgradnja komunalni dejavnosti v občini.

Želje in potrebe ljudi na tem področju se iz leta v leto povečujejo, saj se družbeni standard tudi na tem področju meri predvsem po tem, koliko različne ponudbe in možnosti imajo občani za lastni razvoj in uveljavitev v družbi. Če smo včasih poznali le formalne načine delovanja prek društev in krajevnih odborov oziroma skupnosti, je danes vse bolj prisotna tudi t.i. civilna iniciativa oziroma združevanje somišljenikov za čisto konkretne vsebine. To pa pomeni, da prehaja tudi naša družba v novi način komuniciranja, ki je zahtevnejši, predvsem za ljudi, ki v določenem trenutku želijo uresničiti svoje zamisli v okolju, ki morda temu ni najbolj naklonjeno. Nenazadnje je s tem povezano tudi zadnje spoznanje investorjev bioplinarn, ki so gotovo premalo pozornosti med pripravo dokumentacije in projektov namenili širši javnosti in z njo premalo oziroma pomanjkljivo komunicirali.

Zapisano pa je le dodaten impulz za to, da se na področju družbenih dejavnosti v občini čimprej uresničijo načrtovani projekti in sprejme t.i. družbeno sprejemljiva vsebina za sodelovanje javnosti pri najpomembnejših odločitvah na občinski oziroma krajevni ravni.

V občini imamo na področju družbene infrastrukture za obdobje 2007–2013 prioritarno zastavljene naslednje projekte:

I. DOKONČANJE PRENOVE OSNOVNIH ŠOL IN VRTCEV

Ne glede na to, da je število otrok, ki obiskujejo osnovne šole, iz leta v leto manjše, so zahteve za izvajanje kvalitetnega učno-vzgojnega programa v osnovnih šolah vse večje. Naloga občine je, da zagotovi predvsem dobre prostorske možnosti in kvalitetno opremo za izvajanje osnovnošolskega kurikulumuma. Zavedajoč se pomena znanja, smo tako že v letu 2006 uspeli s pomočjo Ministrstva za šolstvo in šport dokončati preureditev šole v Fokovcih in s tem omogočili učencem iz osrednjega goriškega dela občine zelo dobre pogoje za pridobivanje temeljnega znanja, ki je zelo pomembno za nadaljnje izobraževanje.

Prav tako v letu 2006 smo uspeli dokončati prvi del rekonstrukcije in razširitve šolskih prostorov v Osnovni šoli Bogojina, pri čemer na delež Ministrstva za šolstvo in šport še vedno čakamo. Kljub temu smo investicije na tej osnovni šoli predvsem v zunanje športne površine nadaljevali tudi v letu 2007 in v okviru občinskega praznika opravili otvoritev že izgrajenih objektov. Na osnovi dogovora z Ministrstvom za šolstvo in šport bi v letu 2007 morali začeti tudi z adaptacijo in rekonstrukcijo DOŠ v Prosenjakovcih, vendar se je brez naše krivde ustavilo na Ministrstvu za šolstvo in šport, ki je sicer po zakonu 100 % obveznik pokritja investicij v osnovne šole na narodnostno mešanem območju. Zgodil se je namreč nov razpis na ravni države, po katerem je naša dvojezična osnovna šola uvrščena na 48. mesto med več kot 150 šolami, ki konkurirajo za investicijska sredstva. To pa pomeni, da lahko pričakujemo začetek del na tem objektu v Prosenjakovcih šele v letu 2009 oziroma 2010.

Prenova osnovnošolskega prostora pa s tem ne bo končana, vsaj z organizacijskega vidika ne. Glede na že omenjeno zmanjševanje števila otrok se upravičeno postavlja vprašanje smiselnosti obstoja podružnične šole v Tešanovcih, kjer v tem trenutku obiskuje en razred 8 otrok, je pa potrebno za tako majhno število otrok zagotoviti vse tiste vsebine, ki se sicer zahtevajo za popolno devetletko, kar pa je tako z organizacijskega kot stroškovnega vidika zelo neracionalno in tudi nefunkcionalno. Pričakovati je tako, da se bo tudi ta razred osnovnošolcev v naslednjem obdobju vključil v centralno osnovno šolo za to območje v Bogojini. Da pa ne bi šolski prostor, ki ima že tradicijo v Tešanovcih, ostal prazen, ga bomo ponudili za organizacijo izpostave centra

obšolskih dejavnosti, kar bo zaradi bližine infrastrukture, potrebne za takšne centre, gotovo zelo zanimiva lokacija za šole po vsej Sloveniji.

Poseben in izjemno pomemben del družbene infrastrukture so naši vrtci. Teh je v občini kar šest, vrtec v Prosenjakovcih je dvojezičen. Ravno skrb za naše najmlajše občane pa je tisto, čemur želimo tudi v prihodnje nameniti posebno pozornost. Ne gre le za zagotavljanje prostora, ki je seveda osnovni pogoj za uspešno delovanje vzgojno-varstvenega zavoda, temveč tudi za nadgradnjo v smislu zagotavljanja ustreznih površin za otroke v naseljih oziroma zaselkih, kjer vrtci sicer ne delujejo.

Potreba po izgradnji objektov vrtcev je gotovo najbolj kritična v Moravskih Toplicah, kjer je število otrok iz leta v leto večje, zato se je nujno čimprej lotiti izgradnje novega objekta vrtca v središču naselja, ki bo na razpolago tako otrokom iz tega okolja kot tudi otrokom, ki s starši prihajajo k nam na počitnice. Za novi vrtec v Moravskih Toplicah je že določena lokacija v okviru novega zazidalnega načrta, ki ga je občina sprejela pred kratkim. V najkrajšem času bomo pristopili k pridobivanju tehnične dokumentacije. Začetek gradnje novega vrtca je povezan s pridobitvijo sredstev na javnih razpisih, zato natančnega datuma v tem trenutku ni možno zapisati, vsekakor pa bi naj bil vrtec dokončan pred koncem desetletja.

Zelo aktiven pristop lastnikov stavbnih zemljišč v Martjancih, ki so omogočili zaokrožitev novih stanovanjskih sosesk, je že sedaj vplival na večje število rojstev v tem naselju, saj je vse več mladih družin, zato bo v prihodnjem obdobju nujno hkrati s postavitvijo novega vrtca v Moravskih Toplicah razmišljati tudi o razširitvi vrtca v Martjancih.

Na žalost so razmere v drugih vrtcih drugačne, saj se število otrok iz leta v leto zmanjšuje, tako da zavod Vrtci Občine Moravske Toplice po novi zakonodaji ne bo več izpolnjeval pogojev za samostojno delovanje. To pomeni, da nas tudi na tem področju čaka kar nekaj organizacijskih nalog, ki jih bo potrebno po dokončnem sprejemu nove zakonodaje na področju organiziranja osnovnega šolstva urediti v naslednjih letih.

In nenazadnje – morda bi to moral omeniti celo na prvem mestu – je pomembna vloga občine pri spodbujanju najuspešnejših študentov na dodiplomskem in podiplomskem študiju. Ta naloga je v bistvu dodana vrednost na področju izobraževanja oziroma povečanja človeškega kapitala, vendar se vse bolj navaja v različni terminologiji, ko se govori o pridobivanju sredstev iz evropskih skladov. Samo z ljudmi, ki bodo veliko vedeli, ki bodo imeli veliko lastne iniciative in znanja, bomo sposobni v prihodnje konkurirati drugim in si upali napovedati zmanjševanja razkoraka z razvitimi.

Feri Cipot, župan

8. REDNA SEJA

29. avgust 2007

Dnevni red:

1. Potrditev zapisnika 7. redne seje Občinskega sveta
2. Predlog komisije za podelitev naziva častni občan, občinske nagrade in priznanj ter določitev višine nagrade
3. Poročilo o izvrševanju proračuna Občine Moravske Toplice v obdobju januar–junij 2007
4. Predlog Odloka o spremembi dela zazidalnega načrta Moravske Toplice–Močvar – predlog za sprejem po skrajšanem postopku
5. Predlog Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za območje Martjanci – vzhod (južno od vrtca in cerkve) – predlog za sprejem po skrajšanem postopku
6. Predlog Pravilnika o dodeljevanju državnih pomoči na področju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Moravske Toplice
7. Pobude, mnenja, predlogi, vprašanja in odgovori
8. Razno
 - program ob 11. občinskem prazniku
 - oddaja zemljišča v k.o. Bogojina v najem in podelitev stavbne pravice
 - stavbna pravica za gramoznico Tešanovci v k.o. Mlajtinci
 - ureditev prostorov bivšega Pletilstva v Prosenjakovcih
 - ukrepi po suši

30-ODSTOTNA REALIZACIJA PRORAČUNA V PRVEM POLLETJU

Člani občinskega sveta so se seznanili s poročilom o izvrševanju proračuna Občine Moravske Toplice v prvem polletju 2007. Realizacija prihodkov je znašala 2,590 mio evrov oziroma 32 % veljavnega plana (prihodki za pokrivanje primerne porabe so realizirani v višini 47,91 %, namenski in drugi prihodki pa v višini 34,76 %; iz naslova javnih razpisov ni bilo realizacije).

Odhodki znašajo 2,562 mio evrov oziroma 29,67 % odhodkov za tekoče proračunsko leto.

ČASTNI OBČAN, NAGRADA IN PRIZNANJA 2007

Občinski svet je sklepal o dobitnikih občinske nagrade in priznanj za leto 2007 in na predlog komisije odločil, da so letošnji nagrajenci: Dušan Bencik (Častni občan), Vinotoč Lipič-Passero (Nagrada) in trije dobitniki Priznanja: Filovske pevke, Martin Horvat iz Ivanec in Gizela Cifer iz Sela.

Na razpis, objavljen v 64. številki Lipnice, je 11 predlagateljev podalo 14 predlogov:

1. Svet KS Filovci predlaga, da se priznanje/nagrada podeli skupini Filovske pevke.
2. Anton Križnik, Tomšičeva ulica 2, M. Sobota, predlaga, da se nagrada občine podeli sam. podjetniku Andreju Ružiču, Tomšičeva 6, Murska Sobota.
3. Štefan Kodila, Selo 61, predlaga, da se nagrada podeli Pevskemu društvu Selo.
4. Oskar Makari, Selo 58, predlaga, da se priznanje podeli Gizeli Cifer iz Sela 81.
5. Franc Cipot, župan, za Častnega občana predlaga Dušana Bencika, direktorja Naravnega parka Terme 3000.
6. Pripravljalni odbor Košičevih dni predlaga, da se priznanje podeli Martinu Horvatu, Ivanci 44.
7. Skupina občanov s prvo podpisanim Štefanom Harijem, Sebeborci 97/a (34 podpisnikov) predlaga, da se naziv Častnega občana podeli Slavku Škerlaku, Sebeborci 24.
8. Mira Ambruš, Noršinci 9a, predlaga, da se nagrada podeli Andreju Ružiču, Tomšičeva 6, M. Sobota.
9. Skupina občanov s prvo podpisanim Tiborjem Vöröšem st. (10 podpisnikov) predlaga, da se nagrada podeli Lovskemu društvu Prosenjakovci.
10. Geza Džuban, Dolga ulica Moravske Toplice predlaga:
 - a. za občinsko priznanje: Kmetijo Ludvika Novaka, Ivanovci 51,
 - b. za nagrado: Vinotoč Passero-Lipič, Tešanovci.
11. Vaški odbor Selo predlaga:
 - a. za nagrado: Gizelo Cifer, Selo 81,
 - b. za Veliko zahvalno listino: Dragico Letina, Selo 38.

DODELJEVANJE SREDSTEV ZA KMETIJSTVO

Objavljamo Pravilnik o dodeljevanju državnih pomoči na področju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Moravske Toplice, ki je usklajen z zahtevami ministrstva in evropsko zakonodajo in zajema:

- pomoč za plačilo zavarovalnih premij,
- zagotavljanje tehnične podpore v kmetijstvu,
- promocijo in trženje proizvodov in storitev ter
- izobraževanje na področju dopolnilnih in nekmetijskih dejavnosti ter predelave in trženja.

Glede na pozno objavo pravilnika bo občina na podlagi javnega razpisa (objavljen bo v Uradnem listu) sofinancirala samo plačilo zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov. Vloge bodo podobno kot doslej vlagale zavarovalnice, ki bodo kmetom zneske sofinanciranja občine upoštevale že pri izračunu zavarovalne premije.

Ukrep zagotavljanje tehnične podpore v kmetijstvu se v letu 2007 ne bo izvajal.

Martina Vink Kranjec

Na podlagi 36. člena Zakona o kmetijstvu (ZKme – UPB1, Uradni list RS, št. 51/2006 – uradno prečiščeno besedilo) in 7. člena Statuta Občine Moravske Toplice (Uradni list RS, št. 11/1999, 2/2001, 69/2002 in 28/2003) je Občinski svet občine Moravske Toplice na 8. seji dne 29. 8. 2007 sprejel

P R A V I L N I K

o dodeljevanju državnih pomoči na področju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Moravske Toplice

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina pravilnika)

Ta pravilnik določa področje uporabe, pogoje, cilje, upravičene stroške ter vrste pomoči za mikropodjetja, kot je opredeljeno v Prilogi 1 k Uredbi (ES) 70/2001 z dne 12. 1. 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja (UL L št. 10 z dne 13. 1. 2001, str. 33 z vsemi spremembami), v skladu z

Uredbo komisije (ES) št. 1857/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni pomoči za majhna in srednje velika podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kmetijskih proizvodov, in o spremembi Uredbe (ES) št. 70/2001 (UL L št. 358 z dne 15. 12. 2006, str. 3–22), v nadaljevanju: Uredba za skupinske izjeme in z Uredbo komisije (ES) št. 1998/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri pomoči *de minimis* (UL L št. 379 z dne 28. 12. 2006, str. 5–10).

2. člen (način zagotavljanja sredstev)

Sredstva za državne pomoči za razvoj kmetijstva in podeželja v Občini Moravske Toplice (v nadaljevanju: občina) se zagotavljajo v proračunu občine.

3. člen (splošna določila)

Pomoči po tem pravilniku se dodeljujejo kot nepovratna sredstva v določeni višini za posamezne namene v obliki dotacij.

Mikropodjetje pomeni podjetje, ki ima manj kot 10 zaposlenih in manj kot 2 milijona EUR letnega prometa.

Pomoč se lahko dodeli le upravičencu, ki ni podjetje v težavah.

Državne pomoči in pomoči *de minimis* po tem pravilniku se lahko dodelijo pod pogojem, da upravičenec pisno izjavi, da za isti namen ni prejel sredstev iz javnih virov (državnih, občinskih in mednarodnih virov) oziroma, koliko teh sredstev je iz teh virov že pridobil.

4. člen (vrste pomoči)

Državne pomoči, usklajene s pravili za dodeljevanje državnih pomoči, obsegajo pomoči na podlagi Uredbe komisije (ES) št. 1857/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državnih pomoči za majhna in srednje velika podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kmetijskih proizvodov, in o spremembi Uredbe (ES) št. 70/2001, se lahko dodeljujejo za naslednje namene:

- pomoč za plačilo zavarovalnih premij,
- zagotavljanje tehnične podpore v kmetijstvu.

Državne pomoči na podlagi Uredbe komisije (ES) št. 1998/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri pomoči *de minimis*, se lahko dodeljujejo za namene:

- promocija in trženje proizvodov in storitev,
- izobraževanje in usposabljanje na področju dopolnilnih in nekmetijskih dejavnosti ter predelave in trženja.

5. člen (neupravičene pomoči)

Pomoči ni mogoče odobriti za:

- stroške tekoče proizvodnje,
- nakup proizvodnih pravic, živali in letnih rastlin, zasaditev letnih rastlin,
- drenažna dela ali opremo za namakanje in namakalna dela, za preproste naložbe za nadomestitev, za stroške nadzora, ki ga opravi sam kmet ali proizvajalec,
- kritje stroškov analiz zemlje, krme, kmetijskih izdelkov,
- kritje stroškov testiranja kmetijske mehanizacije,
- podporo za preprečevanje zaraščanja,
- umetno osemenjevanje,
- stroške veterinarskih storitev,
- plačilo stroškov invalidskega in pokojninskega zavarovanja,
- razne oblike pomoči pri klanju živali,
- regresiranje nakupa semena,
- plačilo v obliki premij (na žival),
- plačilo stroškov reje plemenjakov.

II. POMOČI DODELJENE PO UREDBI ZA SKUPINSKE IZJEME

6. člen (kumulacija sredstev)

V zvezi z istimi upravičenimi stroški se pomoč sme kumulirati z drugo državno pomočjo le do višine največje dovoljene intenzivnosti pomoči, določene z uredbo komisije (ES) št. 1857/2006. Največja dovoljena intenzivnost pomoči, določena s citirano uredbo, se ne sme preseči, če se za posamezni ukrep pridobijo sredstva državnega, EU in lokalnega vira.

V zvezi z istimi upravičenimi stroški se pomoč, izvzeta z Uredbo ES št. 1857/2006, ne sme kumulirati z drugo državno pomočjo po členu 87(1) Pogodbe ali s finančnimi prispevki držav članic, vključno s tistimi iz drugega pododstavka člena 88(1) Uredbe (ES) št. 1698/2005, ali s finančnimi sredstvi Skupnosti v zvezi z nekaterimi

upravičenimi stroški, če bi bila s tako kumulacijo presežena največja dovoljena intenzivnost pomoči določena z Uredbo ES št. 1857/2006.

Pomoč izvzeta z Uredbo (ES) št. 1857/2006 se ne sme kumulirati s podporo *de minimis* v smislu Uredbe (ES) številka 1860/2004 glede na iste upravičene odhodke ali naložbeni projekt, če bi bila s tako kumulacijo presežena intenzivnost pomoči, določena v Uredbi ES št. 1857/2006.

7. člen

UKREP 1: Pomoč za plačilo zavarovalnih premij

1. Cilj:

Zniževanje stroškov izgub posevkov in plodov zaradi posledic neugodnih vremenskih razmer oziroma zniževanje stroškov izgub zaradi boleznih živali.

2. Predmet podpore:

Predmet podpore je doplačilo zavarovalnih premij za zavarovanje pridelkov in živine skladno z nacionalnim predpisom o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje.

3. Upravičenci:

Upravičenci oziroma končni koristniki učinka dodeljene pomoči so zavarovanci – nosilci kmetijskih gospodarstev s stalnim prebivališčem oziroma pravne osebe s sedežem v občini, ki so vpisani v register kmetijskih gospodarstev ter z zavarovalnico sklenejo zavarovalno polico s področja upravičenih stroškov. V imenu upravičencev sofinancirani del premije uveljavljajo zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov v dotični zavarovalni vrsti. Ti z občino podpisujejo pogodbo o poslovnem sodelovanju.

4. Upravičeni stroški:

Sofinancira se lahko zavarovalna premija za:

- zavarovanje posevkov in plodov pred naravnimi nesrečami,
- zavarovanje domačih živali zaradi izgub, ki jih povzročijo bolezni, skladno z nacionalnim predpisom o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje za zavarovalno leto.

5. Bruto intenzivnost pomoči:

Z upoštevanjem nacionalnega predpisa o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje za tekoče leto znaša najvišji delež pomoči razliko do 50 % upravičenih stroškov obračunane zavarovalne premije s pripadajočim davkom od prometa zavarovalnih poslov.

6. Najnižji/najvišji znesek:

Najnižji oziroma najvišji znesek dodeljene pomoči se lahko določi z javnim razpisom.

UKREP 2: Zagotavljanje tehnične podpore v kmetijstvu

1. Cilj:

Zagotavljanje višjega nivoja strokovne izobraženosti in usposobljenosti ter boljši dostop do informacij s področja kmetijstva.

2. V okviru zagotavljanja tehnične podpore v kmetijskem sektorju se lahko izvajajo državne pomoči:

- na področju izobraževanja in usposabljanja kmetov in delavcev na kmetijskem gospodarstvu,
- na področju organizacije forumov, tekmovanj, razstav in sejmov ter sodelovanja na njih.

3. Upravičenci:

Upravičenci do sofinanciranih storitev tehnične podpore so nosilci kmetijskih gospodarstev, ki so vpisani v register kmetijskih gospodarstev s sedežem na območju občine, ter njihovi družinski člani. Izvajalci tehnične podpore po tem pravilniku in upravičenci do sredstev za izvajanje so fizične in pravne osebe, ki izvajajo dejavnosti tehnične podpore in so za to ustrezno registrirani ter zagotavljajo, da je pomoč dostopna vsem kmetijskim gospodarstvom na območju občine na podlagi objektivno opredeljenih pogojev. V kolikor opravljajo te storitve skupine proizvajalcev ali druge kmetijske organizacije za vzajemno pomoč, članstvo v takih skupinah ali organizacijah ne sme biti pogoj za dostop do storitev. Vsak prispevek nečlanov se omeji na sorazmerne stroške za zagotavljanje storitve. Občina z izvajalci – upravičenci do sredstev sklene pogodbo, v kateri se opredeli izvedba ukrepa.

4. Upravičeni stroški:

- stroški na področju izobraževanja in usposabljanja kmetov in delavcev na kmetijskem gospodarstvu za organiziranje in izvedbo programov za usposabljanje,
- stroški na področju organizacije forumov, tekmovanj, razstav in sejmov ter sodelovanja na njih za udeležbo nosilcev kmetijskih gospodarstev in njihovih družinskih članov, potne stroške za organiziran prevoz, stroške strokovnih publikacij razdeljenih kmetijskim gospodarstvom iz občine, najemnin razstavnih prostorov za kmetijska gospodarstva iz občine, simboličnih nagrad, podeljenih na tekmovanjih, do vrednosti 250 EUR na nagrado in zmagovalca, ki ima stalno bivališče v občini.

5. Bruto intenzivnost pomoči:

Pomoč se lahko dodeli do 50 % stroškov v obliki subvencioniranih storitev in ne sme vključevati neposrednih plačil v denarju proizvajalcem.

6. Najnižji/najvišji znesek:

Najnižji oziroma najvišji znesek dodeljene pomoči se lahko določi z javnim razpisom.

III. POMOČI DE MINIMIS

8. člen (kumulacija sredstev)

Skupna pomoč *de minimis* dodeljena kateremu koli upravičencu ne sme presegati 200.000 EUR bruto v katerem koli obdobju treh proračunskih let, in sicer ne glede na to, iz katerih javnih virov so sredstva dodeljena.

Skupaj s pomočjo *de minimis* se v zvezi z istimi upravičenimi stroški ne sme dodeliti še državna pomoč, če bi takšna kumulacija povzročila intenzivnost pomoči, ki presega že določeno intenzivnost za posebne okoliščine vsakega primera v uredbi o skupinskih izjemah ali v odločbi, ki jo je sprejela Komisija.

Zgornja meja pomoči se izrazi v denarni dotaciji. Dodeljena pomoč predstavlja bruto znesek pomoči, t.j. pred odbitkom davka ali drugih dajatev.

9. člen

UKREP 1: Promocija in trženje proizvodov in storitev

1. Cilj:

Povečanje prepoznavnosti storitev in proizvodov s kmetijskih gospodarstev, ki niso proizvodi primarne kmetijske proizvodnje.

2. Upravičenci do sredstev:

- pravne in fizične osebe, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo, predelavo ali nekmetijsko dejavnostjo in so vpisani v register kmetijskih gospodarstev in imajo sedež na območju občine,
- v imenu upravičencev pravne osebe, ki izvedejo aktivnost za namen promocije in trženja kmetijskih in nekmetijskih proizvodov s kmetij z območja občine.

3. Upravičeni stroški:

- stroški promocije in trženja (sejmi, katalogi, zloženske, razstave, raziskave ...).

4. Bruto intenzivnost pomoči:

- do 50 % upravičenih stroškov.

5. Najnižji/najvišji znesek:

Najnižji oziroma najvišji znesek dodeljene pomoči se lahko določi z javnim razpisom.

UKREP 2: Izobraževanje in usposabljanje na področju dopolnilnih in nekmetijskih dejavnosti ter predelave in trženja

1. Cilj:

Doseganje višje ravni strokovne izobraženosti in usposobljenosti kmetov in njihovih družinskih članov s področja dopolnilnih in nekmetijskih dejavnosti ter predelave in trženja kmetijskih proizvodov.

2. Upravičenci:

Pravne in fizične osebe ter njihovi družinski člani, ki se ukvarjajo oziroma so v fazi registracije za dopolnilno dejavnost in nekmetijsko dejavnost, predelavo ali trženje na kmetijskem gospodarstvu,

ki je vpisano v register kmetijskih gospodarstev in ima sedež na območju občine.

3. Upravičeni stroški:

- stroški kotizacije za tečaje, seminarje, predavanja in strokovne ekskurzije, povezane z dopolnilnimi in nekmetijskimi dejavnostmi ter predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov,
- stroški prevoza in stroški vstopnin za strokovne ogleda, povezane z dopolnilnimi in nekmetijskimi dejavnostmi ter predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov,
- stroški strokovnih gradiv, pomembnih za izobraževanje in usposabljanje povezano z dopolnilnimi in nekmetijskimi dejavnostmi ter predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov,
- stroški udeležbe na sejmih, povezanih z dopolnilnimi in nekmetijskimi dejavnostmi ter predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov.

4. Bruto intenzivnost pomoči:

- do 50 % upravičenih stroškov.

5. Najnižji/najvišji znesek:

Najnižji oziroma najvišji znesek dodeljene pomoči se lahko določi z javnim razpisom.

IV. POSTOPEK DODELITVE POMOČI

10. člen (javni razpis)

Državne pomoči se bodo dodeljevale na podlagi predhodno izvedenega javnega razpisa, objavljenega v Uradnem listu RS, skladno s pogoji in po postopku, določenem v veljavnih predpisih.

11. člen (vsebina javnega razpisa)

V vsakokratnem javnem razpisu se določijo višina razpoložljivih sredstev, ukrepi, upravičeni stroški in višina dodeljene pomoči za posamezni ukrep državne pomoči.

12. člen (postopek dodelitve sredstev)

Postopek za dodelitev sredstev vodi komisija, ki jo imenuje župan. Vse strokovne in administrativno tehnične naloge za komisijo opravlja pristojni občinski upravni organ.

13. člen (merila in kriteriji)

Merila in kriteriji za dodeljevanje državnih pomoči po tem pravilniku se podrobneje določijo z javnim razpisom.

14. člen (nadzor in sankcije)

V primeru, da se ugotovi, da sredstva niso bila porabljena za namen, za katerega so bila dodeljena, ali so bila dodeljena na podlagi neresničnih podatkov ali je prejemnik prekršil druga določila pogodbe, je občina na predlog pristojnega občinskega upravnega organa upravičena zahtevati vračilo dodeljenih sredstev s pripadajočimi zakoniti zamudnimi obrestmi za obdobje od dneva nakazila dalje.

V. KONČNI DOLOČBI

15. člen

Z dnem uveljavitve tega pravilnika preneha veljati Pravilnik o dodeljevanju sredstev za pospeševanje in razvoj kmetijstva v Občini Moravske Toplice (Uradni list RS, št. 94/2002, 28/2003 in 43/2005).

16. člen

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije in se uporablja za programsko obdobje razvoja podeželja 2007-2013.

Številka: 320-01/07-10

Moravske Toplice, dne 29. 8. 2007

ŽUPAN OBČINE MORAVSKE TOPLICE
Franc Cipot

Tešanovci NOVA VEŽICA

Simbolna predaja nove mrliške vežice z blagoslovom na pokopališču v Tešanovcih je bil verski obred v ekumenskem duhu s sporočilom, da ni na svetu nič bolj dragocenega in spoštljivega, kakor je življenje, čeprav je minljivo. Obred blagoslovitve sta opravila škof Evangelicianske cerkve na Slovenskem mag. Geza Erniša in katoliški župnik v Martjancih dr. Karel Bedernjak. Pročelje nove mrliške vežice je oblikovano in opremljeno z enako vsebino kot njena predhodnica (napis *Vstanemo na žitek večni*), zgrajena leta 1951.

Večino od 75.000 evrov sredstev je v 24-mesečnih obrokih prispevalo 85 % krajanov, preostali žal niso pristopili k sofinanciranju. Glavni izvajalec del je bilo Javno komunalno podjetje Čista narava, sodelovali so številni podizvajalci.



Predsednik vaškega odbora Nikolaj Cipot se je v nagovoru velikemu številu zbranih krajanov in gostov, ki so s tem potrdili, da imajo do mesta zadnjega počitka spoštljiv odnos, zahvalil vsem, ki so pomagali pri realizaciji leta 2004 sprejete odločitve. Nekaterih žal ni več med nami, je dejal, vendar je prepričan, da bi bili na dosežek tudi oni zelo ponosni. Župan in domačin Franc Cipot upa, da bodo njihovim zgledom sledili tudi tisti, ki k sofinanciranju gradnje niso pristopili.

Svečanost so s pesmimi obogatile članice pevskega zbora Marjetice pri DU Moravske Toplice pod vodstvom Štefana Zelka.



- Vaj, Števan, če mava KMEČKI TURIZEM, tou ne pomejni, ka si ti kmečki turist!

Tekmovanje OGZ Moravske Toplice v Selu SKROMNA UDELEŽBA

Dobri gostitelji občinskega tekmovanja gasilskih ekip pri vaško-gasilskem domu 19. avgusta so bili gasilci in krajanji Sela, organizator pa tako kot vsako leto OGZ Moravske Toplice. Že več let ugotavljamo, da je poletni čas neposrečen termin za občinsko tekmovanje. Na dan letošnjega občinskega tekmovanja je bila še svečanost ob 80-letnici gasilstva v Moravcih.

Ker se je letos občinskega gasilskega tekmovanja po predhodnih sektorskih tekmovanjih (na Suhem Vrhu za sektor Martjanci, v Lončarovcih za sektor Prosenjakovci in v Bogojini za sektor Bogojina) udeležilo vsega 12 enot v treh različnih kategorijah (članic sploh ni bilo) iz devetih društev, bi bilo umestno, da se o primernejšem terminu in predvsem o tem, kako obvezati najboljše s sektorskih tekmovanj za udeležbo na občinskem tekmovanju v prihodnje, odloči predsedstvo in poveljstvo zveze.

Poveljnik zveze Jože Čarni je bil kljub vsemu zadovoljen z doseženim, saj so se tekmovalne enote trudile po najboljših močeh, veliko pa je bilo tudi vaj med pripravami. Čudil se je, da se v Selu nista pojavili kar dve enoti iz PGD Filovci (člani in pionirji), ni pa bilo niti članic s Suhega Vrha in članov iz Moravec.

Sicer so bili v kategoriji pionirjev v vaji z vedrovko in v štafetnem teku najboljši mladi iz Sela, sledijo jim naraščajniki iz Moravskih Toplic in Tešanovec. V konkurenci članov A so se v vaji z MB in v štafetnem teku pomerile enote sedmih društev. Po pričakovanju so zmagali gasilci iz Sebeborec, uspešni in redni tekmovalci v ligaškem tekmovanju na nivoju GZS, ter prekinili večletni zmagovalni niz PGD Krnci, ki so bili drugi. Domačini, gasilci iz Sela, so bili tretji, sledijo pa enote PGD Čikečka vas, Središče, Bogojina in Ivanci. Med člani B so na vrhu ostali člani PGD Moravske Toplice, drugo je bilo PGD Selu.

Trije najbolje uvrščeni v posameznih kategorijah imajo pravico do udeležbe na regijskem tekmovanju v Krizevcih na Goričkem (za člane) in na Srednji Bistrici (za pionirske in mladinske enote).

ODLIČNI MLADI ORAČI

Na regijskem tekmovanju oračev v Tropovcih v tišinski občini sta tudi letos odlično nastopila mlada orača iz naše občine: Štefan Cigüt iz Norsinec je osvojil 2., Dejan Norčič iz Sebeborec pa 4. mesto.

Tekmovanje je bilo obenem tudi odprto prvenstvo za pokal Kmetijsko-živilskega sejma. V tej razvrstitvi je bil Cigüt 3., Norčič pa 5. Kljub vsemu s sojenem sodnikov na tekmovanju nista bila zadovoljna, saj sta prepričana, da je bilo ponovno subjektivno in je neupravičeno favoriziralo starejše in bolj izkušene tekmovalce. To naj bi bil tudi eden od razlogov, da se nista udeležila državnega tekmovanja v Ivančni Gorici.

Iz naše občine pa prihaja tudi Dejan Kočiš iz Ratkovec, ki je kot strokovni učitelj praktičnega pouka na SKŠ Rakičan že vrsto let nepogrešljiv na področju tehnične podpore oračem.

Mladi orači iz naše občine (od leve): Dejan Kočiš, Štefan Cigüt in Dejan Norčič.



Motvarjevci

DOMAČINI GROZIJO Z DRŽAVLJANSKO NEPOKORŠČINO

Ob bioplinarni v Mlajtincih, ki je šele v fazi umeščanja v prostor, zadnje mesece gotovo največ duhov buri tista v obmejnih in narodnostno mešanih Motvarjevcih, ki je tako rekoč v zaključni fazi gradnje. Krajan Motvarjevec so se prvič zoper že začeto gradnjo v dvorani nekdanje osnovne šole protestno sestali že konec julija. Investitor, Panvita Ekoteh, jim je samozavestno dokazoval, da imajo za gradnjo 835 kilovatov (0,835 MW) električne in od 900 do 1.000 kilovatov toplotne energije vsa potrebna dovoljenja. Domačini so skoraj dva meseca nemočno opazovali gradnjo bioplinarne sredi vasi – na parceli enote KG Rakičan, ki meji na nogometno igrišče, čez cesto pa sta verski objekt in v prostorih nekdanje šole tudi kulturna dvorana.

Člani civilne iniciative, ki so jih izbrali na julijskem protestnem shodu, niso sedeli križem rok. Za svojega pravnega zastopnika so izbrali odvetnika **Gorazda Balazica** iz Murske Sobote, ki je na soboško upravno enoto vložil predlog za obnovitev postopka za izdajo gradbenega dovoljenja in kot argument za to navedel s strani investitorja neizdelano študijo vpliva na okolje ter dejstvo, da domačine o bioplinarni pred gradnjo ni nihče seznanil, niti jih ni povprašal za mnenje.

»TA OBJEKT NIKAKOR NE SODI V TO OKOLJE«

Na delovnem sestanku 17. septembra v zvezi z omenjeno problematiko, ki dobiva vse večje razsežnosti, smo sicer bili priča reprimandi julijskega protestnega sestanka, vendar pa tudi številnim novim dejstvom. Pravni zastopnik Motvarjevčanov si je na osnovi dokumentacije za nastajajočo bioplinarno v Ljubljani pridobil tri izvedenska mnenja nevtralnih inštitucij: Urbanističnega zavoda kot prostorskega načrtovalca, Kemijskega inštituta kot okoljskega izvedenca in Biotehniške fakultete. V argumentiranih dokazih vsi trije ne soglašajo z gradnjo bioplinarne sredi vasi.

Ob številnih domačinih z bioplinarno ne soglašata niti **Karel Lipič**, predsednik ZEG Slovenije, in **Tomaž Viktor Hassl**, sekretar Direktorata za evropske zadeve in investicije z Ministrstva za okolje in prostor. Prvi se je skliceval na Aarhuško konvencijo, ki daje prizadetim krajanom pravico, da so s problematičnimi projekti seznanjeni že v prvi fazi ter imajo pravico sodelovati in sodločati o umestitvi projekta v prostor; drugi je naravnost povedal, da dobi človek, ko vstopi v kraj, občutek, da je prišel »... do koncentracijskega lagerja. Ta objekt nikakor ne sodi v to okolje!«

OBČINA NOČE BITI ŽRTVENO JAGNJE

Na očeh razgretih domačinov – zlasti argumentirano oster do njega je bil predsednik krajevnih skupnosti **Geza Puhan** – je bil najbolj izpostavljen župan domače občine **Franc Cipot**, v katerem večina vidi glavnega krivca. Vse očitke na svoj račun je zavrnil (večkrat je bil tudi prekinjen). Ponovil je tisto, kar je že v začetku avgusta izjavil za Lipnico: v pristojnosti občine ni nič drugega kot izdaja lokacijske informacije. »Prostorsko ureditveni pogoji (PUP – op. a.) so akt, ki ga sprejema občina in ti veljajo za celo občino, tudi za Motvarjevce. V teh pogojih pa je zapisano, pod kakšnimi pogoji lahko investitor gradi gradbene ali druge objekte. In te pogoje, kakor tudi to, kar je bilo zapisano na vlogi investitorja, smo zapisali tudi mi v po upravnem postopku izdani lokacijski informaciji tudi za primer bioplinarne. Se pravi, da investitor lahko gradi v skladu s pozitivno zakonodajo, pri tem pa mora upoštevati tudi vso okoljsko problematiko.«

Jasno je, da slednjega investitor ni upošteval, saj bodo zaradi umeščenosti bioplinarne sredi vasi preveliki vplivi na okolje in na sosednje objekte zaradi hrupa, smrada, požarne ogroženosti ... Tako kažejo naknadno izdelane študije nevtralne inštitucije. Bivalne razmere sosedov – prvi je ob bioplinarne oddaljen vsega 7 metrov – pa se bodo poslabšale.

PANVITA SE JE POSULA S PEPELOM

Karel Lipič je poudaril, da je pri projektu v postopku pridobivanja gradbene dokumentacije – ali pa že prej – povsem zatajila država, pa tudi lokalna skupnost. Zdi se mu, da bo investitor

(Panvita Ekoteh) zaradi sistemskih napak pred pričetkom gradnje oziroma v času pridobivanja gradbenega dovoljenja »... to svojo investicijo moral 'požreti' in si bo moral za ta objekt najti drugo lokacijo.«



Domačini so na sestanku kar po mizah izobesili številne parole, tudi v madžarskem jeziku: »Dobiček na račun narodnosti?«, »Kapital kvaliteta življenja?«, »Nočemo bioplinarne sredi vasi!«, »Kje in kako bomo živeli mi in naši potomci?«

Da investitorju resnično teče voda v grlo, je mogoče razbrati tudi iz ponujene roke domačinom. Po predlogu vodje projekta gradnje bioplinarne **Rolanda Tušarja**, direktorja družbe GH Holding, naj bi ustanovili skupni odbor, ki naj bi sproti obravnaval in reševal nastale probleme, v času obratovanja bioplinarne pa bi spremljali tudi monitoring. Zaradi glasnega negodovanja domačinov svojih misli ni mogel niti predstaviti do konca. Domačini so vse bolj odločeni v svoj prav, in to potrjuje tudi izjava enega od domačinov: »Ta bioplinarna tukaj ne bo delovala, ker prek trupel ljudi ne morete!«

KOPALIŠČE NAMESTO BIOPLINARNE

Kako naprej? Domačini so soglasno sprejeli sklepe, naj investitor v sedmih dneh zaustavi gradnjo, sicer se bodo lotili državljanske nepokorščine in sprožili spor na mednarodnem sodišču. Od investitorja tudi zahtevajo, da se zemljišče (njegovo) vrne v prvotno stanje.

Komično (ali pa tudi ne!) je bilo razmišljanje občinskega svetnika **Tiborja Vörösa**, predsednika Madžarske narodne samoupravne skupnosti občine Moravske Toplice, ki je obljubil, da se bo prizadeta madžarska narodnost v omenjeno problematiko vključila tudi na politični ravni, ker je bil pred gradnjo tega energetskega objekta kršen 64. člen Ustave RS. Predlagal je, naj gradbišče bioplinarne preusmerijo v gradnjo kopališča, ki bo postalo največje v Evropi. Tudi zato, ker da imajo v Motvarjevcih boljše (termalno?) vodo kot v Moravskih Toplicah. »Bioplinarno pa zgradite nekje zunaj vasi in ljudje temu ne bodo nasprotovali!«

Ker javni zavod Krajinski park Goričko pri omenjeni investiciji ni odigral nobene vloge, pri prodaji nepremičnin znotraj parka pa imajo domačini velike težave pri pridobivanju ustreznih soglasij s strani KP Goričko, je Vöröš predlagal, da sprožijo postopek za izločitev petih narodnostno mešanih vasi Občine Moravske Toplice iz Krajinskega parka Goričko.

Bioplinarna tudi v Mlajtincih?

TURIZEM ALI BIOELEKTRARNA

Problematiki, povezani z gradnjo bioplinarn ni videti konca – in to v občini, v kateri so kot svojo razvojno usmeritev ob turizmu v ospredje postavili tudi kmetijstvo. Prebivalci Motvarjevca so zagrozili celo z državljansko nepokorščino. V Mlajtincih so z razpravo o bioplinarni na začetku. Na sedežu občine je namreč konec avgusta bila »še« javna obravnava osnutka državnega prostorskega načrta (DPN) za bioplinarno napravo, ki naj bi jo investitor, domačin Viktor Časar, na površini 5 ha zgradil v oddaljenosti okrog 550 m severovzhodno od kraja oziroma okrog 1.400 m od zdravilišča Terme 3000 ter sosednjih krajev: Tešanovec, Ivanec in Noršinec.

Po naročilu občine oziroma sklepu občinskega sveta Moravske Toplice prostorski načrt za bioplinarno pripravlja Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) RS. Že dan pred javno obravnavo so se v Mlajtincih na burnem sestanku sestali krajanje in izrazili odločno nasprotovanje temu energetskega objektu, katerega zmogljivost naj bi bila 2,31 MW električne energije, kar bi zadostovalo za letno porabo elektrike za 4.600 gospodinjstev ter 1,76 MW toplotne energije (enaka letni porabi 2.400 gospodinjstev).

OBČUTLJIVOST OKOLJA ZARADI TURIZMA

Kot je dejal **Borut Talian**, vodja civilne iniciativne »bioplinarna Mlajtinci«, krajanje, vse bolj pa tudi drugo javnost, najbolj moti velikost objekta. Po njegovih izračunih naj bi bila bioplinarna v njihovem kraju po zmogljivosti za kar 1,8-krat večja od bioplinarne pri prašičji farmi Nemščak. O tem priča tudi količina vhodnih surovin, saj naj bi bioplinarna za polno obratovanje potrebovala 30 tisoč ton zelene biomase (glavnino bo predstavljala koruzna silaža), 5 tisoč ton gnojevke ter 3 tisoč ton klavniških odpadkov.

Poleg neznosnega smradu, ki naj se ne bi širil samo med prevozom surovin v bioplinarno, temveč tudi iz same bioplinarne med njenim obratovanjem, naj bi se zaradi dovoza surovin in odvoza izrabljenih surovin izjemno povečala tudi obremenjenost javnih prometnih poti, obstaja nevarnost za onesnaženje podtalnice, poveča se požarna ogroženost ...



Prvi protest – zbor občanov v Mlajtincih, že naslednji dan je bila javna obravnava državnega prostorskega načrta v Moravskih Toplicah.

Karel Lipič, predsednik Zveze ekoloških gibanj (ZEG) Slovenije je na javni obravnavi odločno dejal, da v ZEG ostro nasprotuje tej lokaciji. »Ta prostor je namenjen turizmu, sicer bo dolgoročno v tem okolju zelo ogrožen razvoj turizma,« je dejal in dodal, da so v zvezi proti vsem bioplinarnam. Pristajajo kvečjemu le na izkoriščanje geotermalne energije. Temu je pritrnil tudi **Štefan Smodiš** iz Terme 3000, rekoč, da bi bioplinarna na tej lokaciji prav gotovo pomenila degradacijo okolja, torej tudi okolice hitro razvijajočega se zdraviliškega kompleksa, kateremu bi tudi do 6 m visok objekt zadal smrtne rane.

BIOPLINARNA NAJSODOBNEJŠIH TEHNOLOGIJ

Kljub dokazovanju **Andraža Aberja**, predstavnika avstrijskega projektantskega podjetja Agrinz GmbH iz Lipnice, ki je projektiralo bioplinarno v Mlajtincih, da gre za ogromen, po nekaterih podatkih celo največji tovrstni energetski objekt v državi, omenjene bioplinarne ne gre enačiti z že obstoječimi. Kot je dejal, ta bioplinarna ob trisopenjskem procesu anaerobne obdelave za-

govlja največjo možno energetsko učinkovitost. Od obstoječih bioplinarn naj bi ta tehnologija bila boljša vsaj za 15 do 20 %.

Očitke glede povečanega prometa pa je komentiral z besedami, da ta v tem kmetijskem okolju poteka že sedaj, vendar bi bil v bodoče skoncentriran le na prevoze za potrebe bioplinarne, ki naj bi zaradi predelave substratov (tudi kuhinjskih odpadkov iz Terme 3000, gnojevke z manjših kmetij) skrbela tudi za čistejšo okolje.

ŽUPAN: »NIČ NE BO ŠLO MIMO NAS!«

Zelo ostre puščice so v prepolni sejni dvorani občine letele na župana **Franca Cipota**. **Ervin Ficko**, član ožje skupine civilne iniciative, je župana naravnost vprašal, kako je mogoče, da se je v pred letom dni sprejetem občinskem razvojnem projektu *Oaza zdravja*, znašla tudi bioplinarna. Prepričan je, da ob doslednem spoštovanju omenjene vsebine projekta napor, ki jih usmerjajo proti načrtovani gradnji bioplinarne, ne bi bili potrebni.

Župan ga je podučil, da v *Oazo zdravja* sodijo tudi bioplinarne, vendar znotraj sprejemljivih gabaritov in ob predpostavki, da bioplinarna predela odpadke iz občine, ki bi bili sicer okolju nevarnejši, če bi ostali nepredelani. Dodal je, da so se zaradi občutljivosti okolja na občini raje odločili, naj državni prostorski načrt za območje bioplinarne izdelajo na državni ravni, kjer bodo imeli tako občina kakor občani možnost podati svoje pripombe in pomisleke. Od investitorja je zahteval, naj izdela študijo vpliva na okolje. Ta naj bi pokazala dejansko obremenjenost. »Če se bo pokazalo, da bioplinarne manjšega obsega ne more biti, pride v poštev druga lokacija. Z bioplinarno nočemo uničiti ne turizma ne vasi,« je dejal. Priznal je, da so ga »gromozanske cifre (glede njene zmogljivosti, op. a.) presenetile« in zagotovil, da »... nič ne bo šlo mimo nas!«

Glasi in številčni krajanje so se spraševali, odkod surovine. Nekdanji terenski veterinar in okoljevarstvenik **Slavko Švenda** iz Murske Sobote je ugotavljal, da bi za bioplinarno v Motvarjevcih letno potrebovali koruzno silažo s 500 hektarjev, za to v Mlajtincih pa celo od 700 do 800 ha, to pa občina na svojih poljih ob obstoječi živinoreji niti v dvoletnem kolobarju ni sposobna pridelati.

Oglasil se je tudi Časarjev pravni zastopnik, odvetnik **Dejan Rituper**, ki se je v njegovem imenu udeležil javne obravnave. Pomirjujoče je zbrane pozval k dogovarjanju in dajanju pobud, ob drugačnih rezultatih študije pa je dopustil tudi možnost spremembe projekta.

Celotni postopek za lokacijo in morebitno gradnjo bioplinarne poteka po zakonu o prostorskem načrtovanju. Javna razgrnitev državnega prostorskega načrta za bioplinarno Mlajtinci se je zaključila 7. septembra 2007. V 30 dneh bodo na direktoratu za prostor pri MOP pripravili pojasnila in podali odgovore na prejeta vprašanja. Objavili jih bodo na svoji spletni strani in na spletu občine. Na podlagi njih pa bodo izdelali dopolnjen predlog državnega prostorskega načrta, ki bo začel veljati, ko bo uredbo o tem sprejela vlada.

ZGOVORNI ARGUMENTI

Za vprašanja in pojasnila nam je bil na voljo tudi investitor **Viktor Časar**. Časarjeva družinska kmetija obsega 120 ha obdelovalnih površin in se ob poljedelstvu ukvarjajo tudi s prašičerejo. V pitališču v sosednjih Ivancih v turnusu pitajo 500 pujskov, kar na leto znese okrog 2.000 bekonov.

Najprej je pojasnil, da je 8 milijonov evrov vredna bioplinarna, ki bi ob predpostavki, da bi se gradnja pričela že konec leta



Viktor Časar

in v celoti financirala v okviru njegovega podjetja Biogas Časar d.o.o., ki je še v postopku registracije, začela s poskusnim obratovanjem že prihodnje leto, v bistvu velikosti 1,45 MW, zaradi večjega izkoristka pa ima res zmogljivost 2,56 MW. »Pravzaprav bi se naša bioplinarna po velikosti lahko primerjala s tisto pri farmi Nemščak. Tam sta dva fermentatorja, pri nas so načrtovani štirje. Poleg tega bo že izrabljena koruzna silaža z dodajanjem toplote, ki jo bomo prav tako uporabljali za proizvodnjo električne energije, še enkrat uporabljena kot surovina. Pri naši bioplinarni gre za 86-odstotni izkoristek surovine.«

Zanikal je kakršenkoli smrad, ki naj bi se širil iz bioplinarne, saj so reaktorji za proces pridobivanja bioplina hermetično zaprti, pokrita pa bo tudi koruzna silaža. V nadstrešku silosov bodo fotocelice z zmogljivostjo 500 KW/h za izrabo sončne energije, iz katere bodo prav tako pridobivali električno energijo. Okolja ne bo motil niti hrup, ki znotraj zaprtih reaktorjev sicer doseže 82 dcb.

Pojasnil je tudi pomisleke glede ogromnih količin stranskih produktov iz bioplinarne, s katerimi naj bi z leti zemljo na njivskih površinah povsem uničili. »Po prvi fazi izrabe 30 tisoč ton zelene biomase zares nastane 12 tisoč ton suhe snovi, vendar ob dodajanju toplote pri vnovični uporabi te surovine pridemo le do 500 ton stranskega produkta. To pa ni odpadek, pač pa visokokošolško gnojilo, ki obogati hranilno vrednost tal.«

»TRAGEDIJA, KO SE ZDRUŽITA NEZNANJE IN NEVOŠČJIVOST!«

Dotaknil se je tudi pomislekov glede uporabe ogromnih količin vode (5.000 ton). Krajanje so namreč izrazili bojazen, da bi se, če bi bila bioplinarna priključena na javni vodovod, znižal pritisk v omrežju, če bi za njene potrebe izvrtali lastno vrtino, pa bi drastično padla podtalnica. »Za prvo leto obratovanja res rabimo vodo: vendar ne 5.000, temveč le 3.000 ton. Potem bomo nivo potrebnih količin po vodi vzdrževali iz deževnice.«

Po Časarjevih navedbah ne gre za pionirsko bioplinarno, saj niz primerljivih že stoji v Avstriji in Nemčiji, in krajanje vabi na njihov ogled. O tem pričajo tudi reference projektanta: Časarjeva bioplinarna je že 442., ki so jih projektirali (nekaj več kot 40, je bilo rečeno na občinskem svetu! – op. ur)

Povprašamo ga tudi glede vhodnih surovin, zlasti pa njenega izbora, in dinamike prevozov. »Treba je vedeti, da naša bioplinarna naenkrat lahko pridobiva bioplin le iz ene surovine: ali zelene biomase ali gnojevke ali klavniških živalskih odpadkov (in ne kadavrov!) ali iz kuhinjskih odpadkov. In ne hkrati iz vseh omenjenih surovin. Za predpisano polno obratovanje bi potrebovali zelene biomase s 350 do 360 ha njivskih površin. Sam imam s

svojimi štirimi kooperanti (imena je med razgovorom tudi navedel, op. a.) zagotovljenih surovin z 260 ha. Surovin s preostalih 100 ha računam pridobiti od okoliških kmetov. Če ne bo tako, jih ne bo težko pridobiti drugod. Za bioplin bi sprejemal tudi gnojevko iz okolice, pa tudi kuhinjske odpadke iz Term 3000 in drugih gostinskih lokalov. Gnojevka z odvzetim amoniakom in s pH od 7 do 7,2 je nevtralna, ki ne zakisa zemlje. Glede prevozov pa je tako: ti so v primeru zelene biomase izključno sezonskega značaja, omejeni na obdobje od meseca do meseca in pol. Ob predpostavki, da gre za 20-tonske prevoze, bi teh v času siliranja vsak dan bilo 70. Da bi se čimbolj izognili prometni obremenitvi kraja, smo bioplinarno locirali zunaj vasi. Tako bi tudi prevozi zaobšli Mlajtince.«

Ni jih bilo malo, ki Časarju očitajo tudi, da se je bodočega projekta kot občinski svetnik lotil mimo obveščanja svojih krajanov. »Vsi so vedeli za bioplinarno. Jaz ne sprejemam lokacijskega načrta, pač pa država, ki je tudi načrtovalec prostora ... Zame in za mojo družino bi bilo bolje, da se ničesar na tem področju ne bi začelo dogajati. Vendar je s strani razvoja to potrebno.«

Ker je po prepričanju Časarja bioplinarna na površini 3 in ne 5 ha, kot trdijo domačini, velika razvojna priložnost tudi za okoliško kmetijstvo, ki bi se lahko prestrukturiralo v dohodkovno zanimivejšo dejavnost pridelave zelene biomase, trdi, da v primeru zelene luči takšnim projektom živinoreje v petih letih v regiji več ne bo.

Skupna stališča in »... pobude za takojšnjo prekinitve vseh aktivnosti v zvezi z načrtovano izgradnjo okoljsko spornega industrijskega objekta« so kmalu po javni obravnavi osnutka državnega prostorskega načrta (DPN) za bioplinarno napravo Mlajtinci predstavniki civilne iniciative, družbe Terme 3000 in ZEG Slovenije predstavili tudi na posebni novinarski konferenci.

Kot so dejali, bi objekt povzročal neznošljivo širjenje smradu, emisij in s tem vplival na okolje, zdravje ljudi ter razvoj turizma v regiji. Poudarili so, da se bioplinarna po DPN nahaja na območju, kjer Terme 3000 črpajo termalno vodo iz vrtin in tehnološko vodo iz vodnjakov. To pomeni, da teh voda v primeru onesnaženja ne bo na razpolago.

»Nasprotujemo izgradnji bioplinarne Mlajtinci, saj bo ob tako velikem industrijskem objektu ogrožen ne samo razvoj, temveč tudi obstoj turistične dejavnosti. Zahtevamo, da se vse pripombe strokovno utemeljijo tudi s študijami vpliva na turizem,« je dejal **Dušan Bencik**, direktor Terme 3000. **Karel Lipič**, predsednik ZEG, pa je ponovil, da je tudi iz omenjenega primera razvidno, da »... je bila ponovno prezrta Ustava RS, Aarhuska konvencija, Agenda 21, KOP ..., ki dajejo prizadetim krajanom pravico, da so s problematičnimi projekti seznanjeni v prvi fazi ter da imajo pravico sodelovati in soodločati o umestitvi projekta v prostor.«

»Niso problematični odpadki, ki jih proizvaja lokalno prebivalstvo, ampak ravno obratno. Načrtovana bioplinarna predstavlja ekološko bombo, ki bo povzročila uvoz 38 tisoč odpadkov letno iz širšega dela srednje Evrope, kar pomeni 229 smrdečih tovorov skozi naselje dnevno,« je povedal **Borut Talian**, predsednik civilne iniciative. Predlagal je, naj se pripravi strokovna študija o dejanski količini problematičnih bioloških odpadkov, ki jih proizvajajo okoliški kmetje in naj se poišče ustrezna lokacija za postavitev objekta, ki mora biti najmanj 3 km izven območja Terme 3000. Povedal je še, naj se kapaciteta bioplinarne uskladi s količinami proizvedenih odpadkov lokalnega prebivalstva. »Uvoz organskih odpadkov na območje občine Moravske Toplice, ki je dolgoročno izrazito turistično usmerjena in po tem tudi daleč nakrog prepoznava, po nobenem kriteriju ni opravičljiva. Krajanje te bioplinarne v Mlajtincih ne bomo nikoli dovolili.«

Vsi trije so svoje pripombe in argumentirana stališča zoper gradnjo bioplinarne na lokaciji Mlajtinci v predpisanem roku za dajanje pripomb na dopolnjen osnutek DPN naslovili tudi na Ministrstvo za okolje in prostor.

ŽUPAN FRANC CIPOT: KMETIJSKE BIOPLINSKE ELEKTRARNE V OBČINI

V zadnjem času smo kot občina zelo aktualni v slovenskem, posebej pa v domačem, pomurskem prostoru zaradi gradnje bioplinskih elektrarn na našem območju. Čeprav smo v Strategiji razvoja Občine Moravske Toplice med drugim zapisali tudi, da homo na področju kmetijstva in – vzporedno – energetike podpirali izgradnjo kmetijskih bioplinarn za proizvodnjo bioelektrične energije, je ob izgradnji prve v Motvarjevcih in začetku postopkov izgradnje druge v Mlajtincih prišlo do civilne iniciative krajanov, ki močno nasprotujejo izgradnji tovrstnih objektov na predvidenih lokacijah. V zvezi s tem je torej nujno, da zapišem tudi v našem glasilu lastno stališče v zvezi s temi projekti, saj se tako ali drugače v javnosti, predvsem med posamezniki, ki najbolj nasprotujejo izgradnji teh objektov, veliko govori tudi o tem, da občina oziroma njen župan nima svojih stališč oziroma da neposredno podpira – iz različnih razlogov – investitorje.

Preden razgrnem svoje stališče v zvezi z obema bioplinarnama, bi želel zapisati, da je tovrstnih objektov v razvitem delu sveta, predvsem v Evropi in Ameriki, veliko in že dolgo uspešno delujejo v zadovoljstvo krajanov in širšega območja, saj predstavljajo neke vrste čistilni servis za gnoj in gnojevko, produkta živinoreje, prašičereje, kokošjih farm in drugih oblik organizirane reje živali za potrebe predelovalne industrije. Hkrati pa so te bioplinarne tudi deponija ne le za silažo iz koruze in drugih kmetijskih pridelkov, temveč tudi za travinje in ves zeleni odpad, ki nastaja pri urejanju zelenih površin in ni neposredno namenjen nadaljnji kmetijski dejavnosti.

In če je temu tako, potem lahko z gotovostjo pritrdimo enemu najznamenitejših integralov pesnika Srečka Kosovela o tem, da je gnoj zlato in zlato gnoj. Čeprav si verjetno takrat Srečko Kosovel ni predstavljal, da bo gnoj nekoč morda celo pomembnejši od zlata. Danes so namreč energenti veliko pomembnejši od najzlahatnejših kovin, med surovine za pridobivanje zelene, do okolja prijazne električne energije pa tako sedaj sodijo gnojevka in gnoj iz vseh farm, ki bi sicer s svojim smradom močno obremenjevali naše okolje. Morda se bo komu še vedno zdelo vse to početje in izgradnja tovrstnih objektov nerealistično, pa vendar je potrebno ob tem zapisati, da dejansko tudi na tem področju zelo zaostajamo za razvitim svetom.

Občina se je opredelila, da bo podpirala izgradnjo kmetijskih bioplinarn, kar pomeni, da bo podpirala pridobivanje bioplina iz gnojnice, silaže in drugih zelenih produktov brez odpadne mesne mase in drugih živalskih odpadkov, ki bi dodatno obremenjevali okolje že na njihovi poti do same bioplinarne.

MOTVARJEVCI

Takšna bioplinarna s kapaciteto 800 kW/h tako imenovane zelene elektrike se že gradi v Motvarjevcih. Surovina v tej bioplinarni bodo kmetijski pridelki, in sicer na letni ravni: koruza in trava 14.600 ton, gnojevka 7.300 m³ in piščančji gnoj iz matične farne 730 ton. Ves sistem je po projektni zasnovi napravljen tako, da ne sme imeti negativnih vplivov na okolje, torej ne sme imeti negativnih vplivov smradu in hrupa za najbližje stanovalce v okolju. To je zapisano v projektni nalogi in to zahteva od investitorjev tudi Občina Moravske Toplice, ki v postopku sicer ni imela druge funkcije, kot da je izdala lokacijsko informacijo, v kateri je zapisano, da mora investitor upoštevati vse standarde na področju varovanja okolja.

Moje mnenje v zvezi s to bioplinarno je enako, kot je bilo zapisano v lokacijski informaciji, kar pomeni, da pričakujem od investitorja, da bo poskrbel tako za vizualno kot vsebinsko urrejenost bioplinarne, kar pomeni, da bo celotni objekt primerno ozelenjen, da ne bo kazil okolja in da bo proizvodnja bioplina potekala na način, ki ne bo povzročal dodatnega smradu in hrupa. Seveda kljub spoznanju, da je investitor imel pravico graditi takšen objekt na sedanji lokaciji, ostaja grenak občutek, ki ga delim z vaščani Motvarjevec: bioplinarna bi lahko bila locirana na okolju bolj prijazni lokaciji, ki ne bi posegala neposredno v središče vasi. Zato je škoda, da investitor ni pred pričetkom gradnje na ustrezen način obvestil okoliških prebivalcev o nameravani investiciji, kar bi gotovo bistveno zmanjšalo nezadovoljstvo krajanov. Vendar

pa je to vsaj v določeni meri še vedno možno popraviti, saj investitor ponuja krajanom ne le nekaj novih delovnih mest, ampak tudi možnost lastne soudeležbe pri izvedbi za ta kraj pomembnih objektov v prihodnje (kanalizacija, pločniki ...). Nenazadnje je tu tudi možnost koriščenja toplotne energije za ogrevanje objektov, ki so v neposredni bližini bioplinarne, kot so: vaško-gasilski in kulturni dom, kapelica, sosednje stanovanjske hiše ...

Ob tem moram zapisati, da je potrebno na tej lokaciji v Motvarjevcih poskrbeti tudi za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje, saj obstoječe farme že sedaj povzročajo ob vremenskih spremembah precej večje težave okoliškemu prebivalstvu (smrad), kot je normalno. In na koncu. Odbor za kmetijstvo Občine Moravske Toplice je v mesecu marcu 2007 sprejel sklep, da se investitorju bioplinarne v Motvarjevcih, podjetju Panvita Ekoteh, predlaga skupna izgradnja sušilnice za žito ob bioplinarni, ki bi omogočala prebivalcem, predvsem kmetijskim pridelovalcem v okolici, kvalitetno možnost sušenja žit po ugodni ceni. Imenovani so bili predstavniki občine in Panvite v skupino, ki spremlja in pripravlja potrebna izhodišča za izgradnjo sušilnice, ki jo sestavljamo Franc Cipot, Tibor Vöröš in Tomaž Nemeč. To pa pomeni, nenazadnje, da so bili z izgradnjo bioplinarne seznanjeni tako predstavniki narodnosti, ki delujejo v občinskem svetu, kot vodstvo krajevne skupnosti Motvarjevci. Zato očitek občini in županu, da nista s svoje strani pravočasno informirala javnosti o nameravani investiciji v Motvarjevcih, nikakor ne drži, je pa seveda vedno priročen izgovor.

BIOPLINARNA MLAJTINCI

Bioplinarna Mlajtinci bi naj po prvotni zamisli bila podobne velikosti kot tista v Motvarjevcih na lokaciji južno od naselja Mlajtinci, pri čemer bi se naj višek toplotne energije uporabil za ogrevanje rastlinjakov oz. steklenjakov za gojenje zelenjave oziroma za segrevanje stanovanjskih hiš v neposredni bližini v Mlajtincih in Lukačevcih. Ker pa gre v tem primeru za izgradnjo objekta na kmetijskem zemljišču I. kategorije, mora investitor pred pridobitvijo gradbenega dovoljenja spremeniti namembnost zemljišča, to pa je možno le prek Ministrstva za okolje in prostor, ki mora predlagati v sprejem Vladi R Slovenije državni lokacijski načrt. Da bi se lahko začel postopek priprave državnega lokacijskega načrta, je morala občina na seji Občinskega sveta sprejeti ustrezen sklep oziroma pobudo za začetek postopka priprave državnega lokacijskega načrta, kar je bilo storjeno na seji občinskega sveta v mesecu juliju 2006. V času priprave dokumentov za državni lokacijski načrt je moral investitor najti alternativne lokacije zaradi ugotovitev vplivov na okolje in pridobitev vseh potrebnih soglasij, med drugim tudi odgovor na vprašanje, katera lokacija je ugodnejša. V tem času je investitor nekoliko spremenil prvotno zamisel – tudi zaradi spremenjenega tehnološkega procesa v bioplinarni – in povečal zmogljivost bioplinarne na 2600 kW/h električne energije, pri tem pa predlagal, da se kot surovina poleg silaže in druge zelene mase v obsegu 30.000 ton, gnoja v obsegu 10.000 ton uporabi tudi klavniške odpadke v obsegu 2.500 ton. Hkrati je investitor predlagal tudi spremembo prvotne lokacije – na lokacijo vzhodno od Mlajtincev, približno 500 m zračne linije od prve naseljene hiše.

Celotno dogajanje v zvezi z bioplinarno Mlajtinci so krajanje Mlajtinca ves čas opazovali dokaj nezainteresirano (na I. prostorsko konferenco, kjer bil predstavljen osnutek programa priprave državnega lokacijskega načrta v mesecu februarju 2007, sta prišla le dva predstavnika vasi), dokler ni prišlo do civilne iniciative nasprotovanja bioplinarni v Motvarjevcih in do različnih govoric o težavah okoliškega prebivalstva z bioplinarno v Ižakovcih. V mesecu avgustu 2007 se je tako oblikovala civilna iniciativa prebivalcev Mlajtinca, ki zahteva prekinitve vseh postopkov v zvezi z gradnjo bioplinarne v Mlajtincih, predvsem zaradi velikih transportnih obremenitev in s tem povezanega hrupa na cestah ter zaradi nevarnosti smrada iz tega objekta. Na javni obravnavi v mesecu septembru 2007 je bilo tako s strani civilne iniciative kot s strani predstavnikov Term 3000 zelo jasno sporočeno investitorju, da bodo krajanje in turistično gospodarstvo z vsemi sredstvi nasprotovali izgradnji bioplinarne na lokaciji vzhodno od naselja Mlajtinci.

NA POTEZI JE OBČINSKI SVET

V skladu s postopkom nadaljnje priprave državnega lokacijskega načrta je sedaj na vrsti Občina Moravske Toplice, da uradno posreduje tudi svoje stališče do izgradnje bioplinarne v Mlajtincih.

Izvedba kmetijskih bioplinarn v obsegu, kot ga predvideva Strategija razvoja občine, je prijazna okolju in je zaradi večjega števila relativno velikih prašičjih, živinskih in kokošjih farm na našem območju nujna za ohranjanje našega okolja in za prijazen odnos do turizma. Ker še vedno ostajamo tudi kmetijska regija, ne moremo in ne smemo pri izgradnji tovrstnih objektov gledati le na lastne interese, temveč upoštevati tudi interese tistih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom kot primarno dejavnostjo. Seveda pa velja tudi obratno. Investitorji bodo za postavitev tovrstnih objektov morali upoštevati mnenje in stališče ljudi, ki živimo v tem okolju. Nenazadnje tudi zato, ker gre za relativno visoko donosne naložbe, kar že samo po sebi pomeni, da mora investitor del prihodnjih dobičkov uporabiti že v fazi investiranja za maksimalno upoštevanje okolju prijazne izgradnje objektov.

ZAKAJ PLOSKAM CIVILNI INICIATIVI? IN ZAKAJ NE

Dogodki, povezani z našima bioplinarnama, so izostrili možnost dojemanja, da je še kako normalno, da obstaja tudi drugačen pogled, da se lahko zelo daleč sliši (tudi do Ljubljane?) glas ljudi, ki v določenih okoliških načrtih ne najdejo svojega mesta in smisla ali se celo čutijo ogrožene, prizadete. Pobude prebujenih občanov so lahko bistveni korektor predstave o določenih težnjah v času, ko imajo najrazličnejši investitorji občutek, da si lahko vzamejo prostor na enak način, kot si sam vzamem v roke zobno ščetko ... Prostor, življenjsko okolje, si vendarle moramo deliti vsi, ki živimo na določenem območju; preplet najrazličnejših interesov pripelje do tega, da so stališča posameznih uporabnikov ne le različna, temveč tudi diametralno nasprotna. Žalost in grenkoba navdajata človeka, ko spremlja »upor« Motvarjevcinov proti gradnji zelenoenergetskega objekta na povsem neprimerni lokaciji, tako rekoč sredi vasi. In skrb Mlajtinčanov zaradi prevozov in smradu ni imaginarna: če kdo, oni natančno vedo, kaj je smrad, kakšna je kvaliteta življenja v zasmrajenem okolju!

In zakaj ne ploskam vsakokrat? Zelo nelagodno se počutim, ko slišim »dokončna«, zaostrena stališča iniciatorjev in udeležencev, ko si vzamejo pravico izrekat končno mnenje in postavljati neizpodbitne zahteve, grozijo z vsemi sredstvi ... Ko se gredo logiko ulice! Ko stvari zaostrijo do konice noža in ne premorejo niti trohice spoštovanja do drugače mislečih.

Zakaj je sploh potrebno oblikovati »alternativo«? Verjetno zaradi nezmožnosti normalne komunikacije, saj tistega, ki odloča o stvari, s svojimi pogledi postavlja pred dilemo, mu naloži breme odgovornejšega odločanja.

Odločanje – sklepanje o zadevah, o katerih ne soglašamo – je po naravi kompromis. Kompromis je slaba odločitev, če je katera stran povsem nezadovoljna, še slabša, če obeh strani ne pušča le v nezadovoljstvu, ampak tudi v vznemirjenosti.

Ludvik Sočič

9. redna seja občinskega sveta

SVETNIKI O BIOPLINARNAH, ZUNAJ PROTEST KRAJANOV

O obeh bioplinarnah v občini – načrtovani v Mlajtincih in tisti v Motvarjevcih, katere gradnja se preveša v sklepno fazo, so zaradi obsežnosti problematike in velike medijske pozornosti na 9. redni seji (26. septembra 2007) razpravljali tudi člani občinskega sveta Občine Moravske Toplice. V sejno sobo so bili povabljeni tudi predstavniki civilnih iniciativ, investitorjev in projektanta. Tako so lahko svetniki iz prve roke izvedeli o omenjenih, za krajanje in prebivalce okoliških vasi ekološko spornih objektih. O prvi so svetniki zavzeli stališče, o drugi so se samo informirali.

Kljub nasprotovanju predstavnikov civilne iniciative kar treh vasi – Mlajtinci, Noršinci in Ivanci – ter 310 zbranim podpisom prizadetih občanov proti bioplinarni v tem okolju so svetniki z osmiimi glasovi za in šestimi proti izglasovali sklep, da se pripravljane aktivnosti v zvezi z bioplinarno Mlajtincih nadaljujejo, vendar na drugi lokaciji in z manjšo zmogljivostjo.

Že pred obravnavo omenjene točke dnevnega reda se je pred občinsko zgradbo zbralo na protestnem zborovanju več kot petdeset krajanov omenjenih vasi, ki so nasprotovanje bioplinarni v svojem okolju izrazili tudi s transparenti. S stališči občinskega sveta jih je seznanil župan. Zbrani so izrazili veliko začudenje nad odločitvijo občinskega sveta in glasno negodovanje. Zaman pa so čakali investitorja, Viktorja Časarja, sicer občinskega svetnika.

Glede bioplinarne v Motvarjevcih, katere gradbena dela so praktično v zaključni fazi in bi naj začela poskusno obratovati že v začetku prihodnjega leta, sta svoji stališči predstavili obe strani – investitor in civilna iniciativa. Slednji odločno nasprotujejo nadaljnji gradnji, prvi od investicije ne more več odstopiti. Kljub predlogu o ustanovitvi skupne komisije, ki ga je ponovil investitor, ter županovemu predlogu, da sprejmejo iz objekta, ki že stoji, kar največ pozitivnih strani, so Motvarjevcani trdno odločeni: ne bodo šli v nobeno kupčijo! (G.G.)

STALIŠČA OBČINSKEGA SVETA O BIOPLINARNI MLAJTINCI

Pri nadaljevanju postopka priprave državnega lokacijskega načrta je potrebno upoštevati naslednje:

- Občina Moravske Toplice podpira izgradnjo kmetijske bioplinarne v k.o. Mlajtinci za območje tega dela Občine Moravske Toplice, kar pomeni izgradnjo bioplinarne v obsegu, kot je bila prvotno predvidena, to je do proizvodnje elektrike 1000 kW/h.
- Lokacija bioplinarne mora biti na območju ob Ledavi, ki je dovolj oddaljeno od naseljenih hiš in obdano z gozdovi, ki zadržujejo predvidene minimalne vplive na okolje, povezane s hrupom in smradom.
- Bioplinarna lahko kot svojo surovino uporablja le sestavino koruze, trave in drugih poljščin ter gnoj in gnojevko iz živalskih farm na območju Občine Moravske Toplice.
- Bioplinarna mora imeti izdelan načrt transportnih poti za dostavo in odvoz surovin in materiala, ki bo predmet proizvodnega procesa v bioplinarni. Večina teh mora biti speljana izven naselij, predvsem po javnih poteh med njivami, ki se tudi sicer uporabljajo za tovrstno kmetijsko dejavnost.
- Čeprav za postavitev tovrstne bioplinarne ni predvidena izdelava študije vplivov na okolje, se zahteva od investitorja, da spoštuje vse parametre v zvezi z vplivi na okolje, ki jih določajo zakonodaja in standardi, ter to tekoče spremlja ves čas obratovanja bioplinarne in o tem mesečno obvešča javnost – predvsem pa organe Občine Moravske Toplice in prebivalce okoliških naselij.
- Da se končni predlog državnega lokacijskega načrta za bioplinarno Mlajtinci pred potrditvijo na Vladi RS predloži v soglasje Občini.

A FALUBÓL ELVÁNDOROLTAK ELSŐ TALÁLKOZÓJA PÁRTOSFALVA: A SZÜLŐFÖLD VONZÁSA

Ha hiszünk a falusi statisztikának, és nincs okunk miért ne hinnünk, akkor az elmúlt ötven év során Pártosfalváról jóval többen költöztek el, mint ahányan itt letelepedtek. Egy biztos: közel nyolcvan jöttek el kivándoroltak első találkozására, – és újra a falusi statisztikára hivatkozva, – még legalább harmincan hiányoztak. Így is az utolsó helyig megtelt a kétszáz férőhelyes tűzoltóothon nagyterme. Az egyszerű matematika is kimutatja, hogy ha mind a nyolcvan kivándorolt magával hozta a párját, akkor már százhatvannál többen voltak a külsősök, plusz még a falusi rokonok, hozzátartozók, a petesházi, zalai vendégszereplők és a szám megközelíti a kétszáz ötvenet.



A Málók lányok férjeikkel képezték a kivándorolták legnépesebb csoportját.

A bevezető számadás szükségesnek bizonyult, hogy illuztrálható legyen a Pártosfalváról elszármazottak első hivatalos találkozásán a tömeges részvétel. Az egybegyűlteket a szervező, a helyi művelődési egyesület nevében Vörös Józica és Malacič Denis köszöntötte, majd az ünnepi műsorban a Zala megyéből érkező folklórcsoport tánccal és dallal, a petesházi nótás asszonyok pedig bordalokkal szórakoztatták a közönséget. Sok szem könnyes lett, amikor a színpad bal oldalára a nőket, a jobbra pedig a férfiakat szólították, hogy egy száll virággal és szülőfalujukról készült alkalmi képeslappal tegyék emlékezetesebbé a találkozót. Utánna a kivándoroltak és a hazaiak különböző szórakoztató játékokban versenyeztek, volt szerencsejáték és főleg jókedv. A vizionlátás öröme kimondhatatlan, hiszen iskolatársak, fiatalkori szimpátiák, rokonok találkoztak.

Érdeklődöm az ismerősöktől, hogy melyik a legnépesebb kivándorolt család. Mondják a Malokék, a lányok itt vannak mind. A hat testvér és hozzátartozóik évente több alkalommal is találkoznak, most az örömben bánat is vegyült: *»Mi lányok mind itt vagyunk, de sajnos a dobronaki Hancsik Józsi sógorunk már nem lehet velünk és férjeink is nagyon hiányolják. És a két fiútestvérünk is hiányzik. Pisti Portorozban lakik, megértjük, hogy nem jött el, de nem tudjuk mi van a Janival, ő Veščicaról könnyen haza nézhetett volna. Csak nem történt valami baja...«* – ág-gódiuk Juliska, aki ez alkalommal Olaszországból érkezett és sorba be is mutatja a testvéreit: *»Ilonka a szomédos Selon, Mari Murszombatban, Irenke Dobronakon él, én Triesztben kötöttem ki, de a szülői házat közösen rendbe hoztuk, hogy van hova haza menni. Népes család vagyunk, hiszen a tavasszal férjeinkel, feleségeikkel, gyermekekkel, unokákkal együtt még ötvenen voltunk, most sajnos, már csak negyven kilencen. Ami pedig a találkozót illeti, nagyon kedves meglepetés, a dobronaki testvérem még bort*

is adott, hiszen tudjuk, hogy nem kevés anyagiakkal jár az ilyen összejövetel.«

Točak Jani nyolc éves volt, amikor édesapja máról holnapra eladta a pártosfalvi házat, birtokot, s elköltözött Ljubljana mellé, Trzinben: *»Harmincöt évig nem voltam itthon, hányt-vetett a sors, aztán megnősültem, gépkocsivezető lettem, de soha sem jöttem erre. Aztán 1998-ban felkerestek a Kovács rokonok és azóta is tartjuk a kapcsolatot. Sokat járok Pártosfalvára, de csak rokonlátogatóba. A feleségem és a két fiam is szívesen jönnek ide.«* *Kovácsné*, a világ legjobb rokonát, a trzini unokatestvérét és a fiát kísérte el a találkozóra, aki a szomszédos Szentlászlóra nősült. Az igazság kevért el kell mondani, hogy a pártosfalvi kivándoroltak bár ha az egész világban szétszéledtek, mégis legtöbbször a szomszéd falvakba, Muravidéken telepedett le.

Két gyerekkori pajtás *Skrabán István* és *Kolosa István* a nejeikkel egy asztalnál ülnek és éppen arról beszélgetnek milyen kár, hogy az új Kolosa házat el kell adni: *»A gyerekek elmentek, mi meg a feleségemmel nem tudunk mit kezdeni az új épület. Már most is hetente kell hazajárom kaszálni rendbe tenni a nagy udvart. Sajnos, vevőt keresek a házra, mi meg maradunk a blokba...«* – meséli szomorúan Kolosa, aki akárcsak a másik Pisti, Murszombatban él. A nyomasztó hangulatot *Skrabán Irenke* töri meg: *»Így legalább naponta többször találkozhattok. Sok közös vonásuk van a férjeinknek: mind a kettő Pisti, pártosfalviak és Domonkosfára Irenkéhez jártak udvarolni és házasodni...«*

Akivel csak beszélgetek, mindenki emléket idéz. Egyik asztalnál a *Koltay-Kocán* család, *Éva*, a doktornő képviseli három nővérét: *Stefi* Ljubljanában nyugdíjaztatás előtt áll, *Suzana* híres sebész és *Márti* tanárnő. A családi házban édesanyjuk egyedül él, akárcsak *Kercsmár Olga*, akinek *Margit* lánya Szentlászlóra, *Irenke* pedig Lendvára ment férjhez.

Megannyi sors – bölcseledünk *Škalič Gustav* evangélikus lelkésszel, akinek a hazaiak tréfásan a szemére vetették, hogy ő is bűnös mert egy lánnyal kevesebb maradt a faluban. Škaličné elmondja, gyakran hazajárnak a testvéréhez, mint sokan mások is, de néhány családi tűzhely már kialudt. Itt van például a nagy *Flišár* család, akik tizenhárman voltak és szétszéledtek a világba, ma már senki sem él a portán, csak néhanapján a távoli rokonokat látogatják. Akik felett pedig eljártak az évek, mint a Csekefán élő *Horváth Irenke*, vagy mások felett, ők már csak legtöbbször álmukban térnek vissza gyermekkorunk virágos rétfjére, a patak partjára, a poros utcákba, a hegyoldali iskolába...

De jövőre – ígérik a szervezők, – szintén lesz találkozó, minden nagy szónoklatok nélkül, kinnt egy nagy sátorban, hogy el-
férjen még az harmincegynéhány is, akik az idén nem jöttek el.



A szülőföldtől nem lehet elszakadni.

NEMZETISÉGI KIRÁNDULÁS

KÉT FELEJTHETETLEN NAP PRÁGÁBAN

Két évvel ezelőtt harmincat Kecskemétre, tavaly egy busz Felvidékre, az idén két telt busz Prágába vitte a gorickói falvak kirándulóit Vörös Tibor, a Moravske Toplice Község magyar nemzetiségi közössége elnökének szervezésében. Két felejthetetlen nap Prágában: a nagyváros imponzans múltjával, épületeivel, nyüzsgő életével megígérte a kis falvaink lakóit.

Péntekről szombatról virradó éjszakát a *Klas* vállalat buszaiban töltötte a karaván. A kuzmai határátkelőt átlépve az utasok zöme a csodálatos éjszakai útát áludta és sokan csak *Znojmon*, a cseh határnál döbbsentek rá, hogy a hatalmas bevásárló központok, kínai piacok az egykori szigorúan védett szocialista határon szemnek-szájnak és még ennél is többet kínálnak, de majd visszafelé tekintjük meg, mondták az idegenvezetők, hogy legyen hol elkölteni a megmaradt pénzt...

Már a delet is elharangozták, amikor a főváros nyitott kapúval várt bennünket a világ minden tájáról ideseregülő több ezer turistával együtt. Nem hiába nevezik »aranyos« *Prágának*, hiszen a 13. századtól az itteni polgárok mindig túl akarták szárnyalni Európa többi városát és voltak idők, amikor még a háztetőket is beara-nyoztatták, az pompás tornyok hegyébe aranyalmákat raktak. Az utóbbi tíz év során már nem csak a letűnt idők hírnevével büszkélkedhet, hanem világiassága miatt az új idők *Kelet-Párizsának* is elnevezték. Eleinte nem is tudtunk, hogy a történelmi várost, vagy a tarka tömeget csodáljuk, de végül győzött a város, amelyet a cseh uralkodók a 9. században alapítottak, majd a 14. században *IV. Károly*, akit a történelem *Nagy Károly* néven tart nyilván, felépítette az *Úvárost*, a *Károly hídat*, *Szent Vidus katedrális* és a *Károly-egyetemet*. Mindez az akkori Európa harmadik legnagyobb várossá emelte, az egyeteme Közép-Európában, Szent Vidus székesegyház a prágai királyi várral egyetemben Európa legrégebbi gótikus katedrális, amely előtt naponta kilométeres sorokban várják a turisták, hogy bejuthassanak. Közülünk is néhánynak sikerült...

Számomra örök emlék marad az *Óváros* főtéren álló városháza 14. századi *asztrológiai órája*, amelynek óránként megjelenő figurái intják a földi halandót, hogy gazdagért, szegényért egyformán eljön a halál és pénz sem lehet megváltani az végzetet. A főtéren található még *Hus János* reformátor emlékműve, az egyetem és nagyon-nagyon sok és nagyon-nagyon drága kávéház, resztavráció, ahol egy kávé nyolc eurónál kezdődik...

Szombaton délután a *Vltavát* átívelő 500 méter hosszú Károly-hídon sétáltunk,



Itt vagyunk valahol a turisták tengerében.

amelyet 1367-ben építtetett a nagy uralkodó. Ma Prága Montmartéja, a művészek, bohémok találkozóhelye. A híd két karfáján szentek seregét szobrokba dermesztve sorakoztatták fel, köztük kiváló helyen *Nepomuki Szent Jánosét*, a királyné gyóntató papját, aki a féltékeny férjnek nem árulta el mit gyónt a felesége. Az uralkodó a nyelvét kivágatta, majd a folyóba vetette. Nepomuki Szent János a jó házasság védőszentje és a legenda szerint azokon segít, akik a térdét megsimogatják.

Az esti szürkületben a *Pozejdon* hajót vettük birtokunkba és a számtalan prágai híd alatt vacsoránkat költve hajózástunk, gyönyörködtünk a meszeszerűen kivilágított palotákban. A legfiatalabb kirándulónk, a négyéves Matic, meg volt győződve, hogy egyik házból Tüske Rózsika szunyít. A vén folyami farkas tangóharmonikája vissza hozott bennünket a valóságba, de hamarosan meghajolt a daloskedvű asszonyaink előtt, akik nem fogytak ki a nótából és a szoroson találkozó hajókon a turisták vastapsal értékelték az ingyenes koncertet.

Éjjel holtfáradtan hullottunk a prágai *Tophotel* ágyaiba és akkor nem is nagyon érdekelt bennünket, hogy bizony Európa egyik legnagyobb, kilenc hektáron elterülő szálloda-láncában aluszunk álmodunk. Reggel megtudtunk, hogy rajtunk kívül még legalább kétezzer (!) vendég töltötte itt az éjszakát...

Másnap a misztikus barokk *Lorettó* volt az úticélunk. Prága államkincstárában minden kiállított tárgynak megvan a története. A *Prágai Napnak* nevezett szentségtartó sok gyémántjával, a *lorettói ezüst kápolna*, a *hét kis lélekharang*, megannyi le-

genda. Aztán következett *Hradcsani*, a cseh kormány rezidenciája, amely sok vihart vészelt át az osztrák uralom alatt és az első világháború után, a cseh függetlenség hajnalán megkezdték a felújítását, amelyben *Jože Plečnik* szlovén építész is közreműködött. Innen még egy séta a prágai vár udvarán át a Sz. Vitus katedrálisig, de az *Arany utcára* már nem futotta a pénzünkkel. Ugyanis ide bejutni csak drága belépővel lehet. Régebről tudom, hogy itt egy ház sem magasabb két méternél...

Az ebédünket a *K medvedku* (*Medvé-nél*) nevű 15. századi sörözőben kötöttük el, ahol a leves, hús mellől nem hiányozhatott a híres cseh *knedlicska* és az *almásrétes*. És természetesen a *sör sem*. A híres cseh sör, amiből sokkal-sokkal többet is megittunk volna, ha a prágai sörözőkben kicsit olcsóbban csapolják. Vásároltunk volna a híres cseh porcellánból is, de a legkisebb hagymamintás csésze ára hús eurónál kezdődik.

Csodálatos volt, hamar elfeledtük a sok gyaloglást és minden jól sikerült, hiszen hazafelé Znojmonál még – főleg sörre – elköltöttük az utolsó *krumicskakat* is, de egyet mindannyian bánunk. Sajnos, *Svejket*, a *jó katonát* és *Vörös Tibort*, a nemzetiségi község vezetőjét nem tudtuk összehozni, hogy megbeszéljék a világ kis és nagy dolgait. A jámbor, még Tibornál is több csatát vívó Svej, sok tapasztalott szerzett a monarchia labirintusaiban és jó tanácsokkal szolgálhatott volna, főleg hogy jövő év augusztus 20-ka táján merre vegyék az irányt a jámbor gorickói turisták, mert most már a hagyományt nem lehet megszakítani.

Pivar Annamarija

PÁRTOSFALVI SZŐLŐHEGY

JÓ HÍRT KELEPELJEN AZ ITTENI BOROKNAK

Attól a késő augusztusi vasárnaptól már a szél számtalanszor kelepelésre bírta a pártosfalvi szőlőhegyi kelepelőt, a szőlőfürtökkel együtt sűtkérezett a nap áldott fényében és didergett a szeptember eleji hidegben. Minap, amikor újra arra jártam, a korai szüretelők harsogták túl a madarak rémét. Ne hogy szégyen érje a ház elejét, el kell mondani, a pártosfalvi kelepelő meggondolta magát, s ha az ünnepélyes felavatón meg sem mukkant, de most már hangosan tesz eleget kötelességének. Ideje is, hiszen az ősz hozó szeptemberben benépesült a hegy és a pincékbe kerül a jónak ígérkező termés, hogy legyen az idén először megrendezett borászati versenyt – a helyi művelődési egyesület keretében működő népes borászati szekció eltökélésére – jövőre mivel foly-



Kelepelőállítás a pártosfalvi Nagyhegyen.

tani. Az egyesület 52 szorgos tagjának nem csak szimbólumként álló kelepelő köszönhető, hanem az a szőlőskert is, amelyben minden tag két tőkét ültetett.

Rajko Janjić, a szekció vezetője elmondása szerint ez csak a kezdet, hiszen a fő feladatuk a helybeli hegy nemes borainak jó hírüket szerezni: »A első borászati verseny bizonyítja, hogy helyes úton haladunk, hiszen az 51 beérkezett hazai és külföldi borminta közül csak kettőt nem felelt meg. Így 49 elismerést adtunk át, pontosabban 12 arany, 22 ezüst és 15 bronz érmet osztottunk ki. Györek László chardonajja, Kocán Géza kernerje az itteni szőlőhegyről és a veleméri Kovács József rajnai rizlingje – mind a három 18,4 ponttal – vitték el a babért.«

A nyertes Györek László, már évtizedekkel ezelőtt zsűpfedeles pincét épített az örökségben kapott parcellán és zenetanár létere nagy szakértelemmel műveli a borászatot. Az állandó vevői számára minőségi borokat palackoz, s a kérdése, hogy ez nem válhatna-e idegenforgalmi attrakcióvá, és nem-e lehetne faluturizmus helyévé tenni a szőlőhegyet, elmondta: »Az idegenforalomban ma a mozgékony, alkalmazkodó fiataloknak van jövője, a nyugdíjasok, bár ha nagy előszeretettel is dolgozunk a hegyen, vállalkozásba már nem fogunk. De ha most harminc éves lennék, biztosan, hogy a bortermelesen kívül mást is kezdenék a szőlőheggyel.«

Franc Josar szerint, aki szintén az idősebb és a nagyobb szőlősgazdák közé tartozik, az itteni szőlészet most még nem veheti fel a versenyt például a lendvai és a dobronaki szőlőtermő vidékekkel, ahol a nemes fürt termesztésének nagyobb hagyománya van, de a jófejkvésű parcellákon Pártosfalván is megterem a minőséges bor, ha szakértelemmel kezelik. Ebben az újonnan alakult borászati szekciónak is feladat jut. Az első lépés a szőlőskert telepítése, a második, a kelepelő állítása, a harmadik a borászati verseny megszervezése volt, közben jöttek szakemberek is előadást tartani...

KÁI PÁRTOSFALVA

A 2007/08-AS TANÉV KEZDETÉN

Lassan már egy hónapja lesz, hogy a csengő Pártosfalván a padokba szólította a központi kétnyelvű általános iskolában és a két kirendelt tagozatban, Hodoson, valamint Domonkosfán a 89 tanulót, köztük 11 első osztályost is. Legtöbben, számszerint öten Hodoson, négyen Pártosfalván és ketten Domonkosfán kezdték meg a betűvetés elsajátítását. Az iskolákban kétnyelven folyik az oktatás és az idei tanév kezdetén a szülők 60 gyereknek választották elsőnek a szlovén és 29-nek a magyar nyelvet.

Az előző évekhez hasonlóan a tanulókat Szentlászlóról, Kisfaluból, Csekefáról, Pártosfalváról, Szerdahelyről, Domonkosfáról, Kaporokról és Hodosról két busz szállítja a központi iskolába.

Jožefa Herman igazgatónő elmondása szerint a tanév kezdete előtt meghatározták, hogy a kötelező tananyag feldolgozása mellett még 15 különböző tevékenység lesz, valamint 22 szakkört látogathatnak a tanulók. Az idén nem vezettek be lényeges változásokat az oktatási-nevelési folyamatban, de az anyagiakat illetően sajnálják, hogy a nyáron elmaradt a több éve tervezett adaptáció. Korszerű az iskolájuk, de két évtized után már javításra szorul és az idén abban a reményben, hogy a jövőre kiküszöbölik a hiányosságokat, a munkálatok pénzelését kérvényezték az oktatásügyi minisztériumnál.

Bár az épületre ráférne az alaposabb tatarozás, de ez iskola közösségét nem hátráltatja, hogy különböző versenyeken vegyenek részt. Így az idén is elnyerték a Moravske Toplice Községben a legrendezettebb iskolája címét. A példásan rendben tartott iskolaudvar, játszó- és sportpálya, valamint maga az épület, nem csak a 22 pedagógus valamint a műszaki személyzet viszonyát és munkáját dicséri, hanem tanúbizonysága a tanulók környezet iránti szeretetének és esztétikai nevelésének.

A pártosfalvi kétnyelvű óvodát az idén csak heten látogatják, ami arra utal, hogy egyre kevesebb gyerek születik a nemzetiségileg vegyesen lakott falvakban és ez középtávon újabb létszámcsökkentést jelent az iskolában. (-ep)

FELHÍVÁS

Éljünk a nyelvünkben, vessük papírra a gondolatainkat, legyünk korunk krónikásai. Ezért a Lipnica magyar szerkesztősége várja az írásait, jelentkezéseiket. Ha úgy vélik, hogy kommentárjuk, hozzászólásuk, ötletük vagy érdekes elmondanivalójuk van bármilyen kérdésben, de nem nem szeretnek írni, akkor, hívjanak bennünket és mi helyszíntre megyünk.

Várjuk az idősebbek jelentkezését is, akik sokat tudnak mesélni falvaik múltjáról, az elődök életéről, mindennapjairól. A tudósító saját maga döntheti el, hogy írását, közlését névvel vagy ennek mellőzésével közöljük. Jelentős és még fel nem kutatott múltunkat se feledjük és ne hagyjuk elveszni a régi dokumentumokat, fényképeket. Ezeket a szerkesztőségben átfényképezzük, visszajuttatjuk és az önök elbeszélésével tarkítva, közzé tesszük. Jelentkezéseiket névvel, címmel és telefonszámmal várjuk a 041 298 210-es telefonon vagy a következő címen:

Občina Moravske Toplice, Uredni tvo LIPNICA (E. Pivar), 92 Moravske Toplice.

A Lipnica magyar szerkesztőségének nevében köszönjük a közreműködésüket.

Pivar Ella

Azon az augusztusvégi vasárnapon a pártosfalvi Nagyhegy benépesült, hiszen mindenki öröme a kelepelőt felállították, az elismeréseket kiosztották és még az ötvennél is több potya vendég, akik velem együtt nem sokat értenek a szőlészethez és borászathoz, szívesen vette az invitálást a helyi vadászok nagykonderjában főtt vadász bográcsra. Így jobban csúszott a bort, amelyet a szőlősgazdák hoztak kóstolóra.

Prosenjakovci

SREČANJE V ROJSTNEM KRAJU

Srečanje v rojstnem kraju je vedno prežeto z veseljem in nostalgijo, saj se udeleženci vračajo v kraj, s katerim jih vežejo lepi ali manj lepi spomini. Tako je bilo tudi prvo nedeljo v septembru, ko je z vseh koncev prišlo v Prosenjakovce skoraj sedemdeset ljudi, nekdanjih vaščanov, sedaj *raztepenih* po sosednjih vaseh, Ljubljani, Murski Soboti, Trzinu, Trstu, Nemčiji ... Tudi tisti, ki se tedensko vračajo na svoje domačije, so bili vidno ganjeni in marsikdo si je na skrivaj obrisal solzo ob lepi gesti kulturnega društva »Ady Endre«, ki je dalo pobudo za prvo srečanje izseljenih.

Vaška dvorana je bila tokrat premajhna za goste in domačine, ki so svoje pospremili na srečanje. Prisotnim sta izrekla dobrodošlico v obeh jezikih Jožica Vörös in Denis Malačič, v prisrčnem kulturnem programu pa so nastopili plesalci iz Zalaegerszega, ljudske pevke iz Petišovec, domači pevski zbor in mlada pevka iz Murske Sobotne.



FOTO: Ella T. PIVAR

Skupinska slika izseljenih.

Na prvo srečanje so povabili več kot sto ljudi – toliko se jih je v minulih petdesetih letih izselilo iz Prosenjakovce. Nekoč močnejše družine, kot so Flisarjevi s trinajstimi otroki, Malokovi, kjer je bilo šest sester in bratov, Koltayeva štiri dekleta ... in še bi lahko naštevali domačije, kamor se otroci vračajo le še ob praznikih. Iz kraja, kjer ni bilo možnosti za zaposlitev, so mladi odhajali v svet ali pa se poročali v druge vasi. Trend izseljevanja se je pred petnajstimi leti sicer zaustavil, vendar tudi drugi demografski podatki niso vzpodbudni.

»Lepo je gledati, ko nas je toliko, pa četudi za eno nedeljo ...« je dejala gospa, ki je na srečanje pospremila svojega edinega sina s snaho in vnukom iz Trzina.

Ella T. Pivar

FILOVČANI NA MADŽARSKEM

Člani društva Gaj in sveta KS Filovci so v začetku avgusta obiskali pobrateni kraj Oszkó pri Vasváruju na Madžarskem, s katerim so navezali stike pred leti v okviru meddržavnega projekta *Vitis Vitae*.

V vinogradniškem predelu tega kraja, kjer je postavljena stara vas z objekti, kot so »cimprače«, vodnjak, stiskalnica ... so postavili pravi slovenski klopotec, Filovske pevke, Mitja Černela in Karmen Ošljaj pa so sodelovali v kulturnem programu na osrednji prireditvi kraja Oszkó – dnevu zabave, pesmi in plesa.



FOTO: Društvo GAJ

Še enkrat se je pokazalo, da obstajajo volja, ideje in pripravljenost za nadaljnje sodelovanje pri udeležbi na meddržavnih projektih, vendar društvo Gaj in KS Filovci zaradi pomanjkanja lastnih finančnih sredstev za udeležbo pri sofinanciranju projektov in neodobranja občinske uprave v projektih ne moreta sodelovati kot partnerja. (A.B.)

PROSENJAKOVSKI VINOGRADNIKI

Na Nagyhegyu-Velikem bregu v prosenjakovskih vinogradih se na veselje gospodarjev in v strah požrešnih škorcev že ob lahmem vetrcu oglašajo klopotec, ki so ga slavnostno postavili člani vinogradniške sekcije KUD »Ady Endre« sredi avgusta, ob podelitvi priznanj za lansko vinsko letino. Simbol vseh gorici stoji na koncu »skupnih« gorici, kamor je vsak od 52 članov posadil po dve trti.

Rajko Janjič, vodja vinogradniške sekcije, je povedal, da so v Prosenjakovcih in okolici marljivi in umni vinogradniki, ki se lahko kosajo z najboljšimi na drugih območjih. Na prvo ocenjevanje vin iz domačih kleti in sosednje Madžarske je prispelo 51 vzorcev. Podelili so 49 priznanj, saj le dva vzorca nista izpolnila kriterijev. Kot najboljši so s po 18,4 točkami obveljali: kerner Géze Kocána, chardonnay Ladislava Győreka iz tukajšnjih gorici ter laški rizling Józsefa Kovácsa iz Velemera. (Ella T. Pivar)

ZLATA PRAGA JE GOSTILA GORIČANCE – Tretji narodnostni izlet 19. avgusta, ki ga je organiziral Tibor Vörös, predsednik Madžarov iz občine Moravske Toplice, bo še dolgo tema med Goričanci. Izletniki – kar za dva avtobusa nas je bilo – smo se v zgodnjem sobotnem jutru odpravili na Češko, v mesto dobrega vojaka Švejka, v »zlato« Prago. Pridevnik so ji nadeli po nešteti zlatih jabolkih na stolpih in pozlačenih strehah. Zaradi njenega svetovljanskega vrveža, ki ga pričarajo množice turistov različnih ras, kultur in govoric, jo nekateri poimenujejo »vzhodni Pariz«. (A.P.)



FOTO: Anamaria PIVAR

PGD Bukovnica

PROSLAVILI 80-LETNICO

Okrogli jubileji gasilcev imajo za kraj Bukovnica posebno težo. V prvi vrsti zato, ker v vasi v dolini Bukovniškega potoka v vsega 14 gospodinjstvih živi 43 ljudi. Zato se kraj uvršča med najmanjše v občini. Kljub maloštevilnemu prebivalstvu in težavam pri zagotovitvi popolne operativne desetine gasilci v Bukovnici kljubujejo času in po svojih najboljših močeh opravljajo poslanstvo, za katerega je bilo društvo ustanovljeno pred natanko osmimi desetletji. Ker je gasilsko društvo edino v kraju, njeni člani ne delujejo zgolj na požarno-preventivnem področju, ampak na prav vseh prireditvah in akcijah v kraju.

Po uvodni predstavitvi kraja, iz katere izvemo tudi, da so o Bukovnici, Gornji in Dolnji, prvič pisali že leta 1322, in da se ljudje pretežno preživljajo s kmetijstvom, je zbrane na slovesnosti pozdravil predsednik Pavel Puhan. Izrazil je zadovoljstvo, da imajo tako široko podporo v kraju in veliko gasilskih prijateljev od blizu in daleč: njihovi jubilejni svečanosti so prisostvovali domala vsi krajanje, prišlo pa je blizu sto uniformiranih gasilcev.



Iz kronike Alojza Horvata razberemo, da se je štirim ustanovnim članom leta 1927 kmalu pridružil več domačinov. Velika naklonjenost gasilcem se je kazala že leta 1933, ko so tudi s prostovoljnimi prispevki kupili prve uniforme. Že naslednje leto dni so enobratno ročno brizgalno zamenjali z dvobratno. Po osvoboditvi je za kratek čas delovala celo ženska desetina, leta 1952 je društvo prišlo pod okrilje OGZ Murska Sobota. Do sredine 60. let 20. stol. bukoviški gasilci niso imeli svojih prostorov, leta 1965 so začeli z gradnjo vaško-gasilskega doma, ki je bil kmalu dokončan. Od leta 1974 ima društvo novo motorno brizgalno, od leta 1977 električno alarmno sireno, dve leti pozneje je v garaži stalo orodno vozilo. Dvakrat so ga zamenjali z novejšim, nazadnje leta 1997. V letih 1988–1991 so bukoviški gasilci zgradili pet zbiralnikov vode za potrebe gašenja v vasi in na vinskem bregu, dva pa obnovili. Konec 90. let je bil obnovljen vaško-gasilski dom. Gasilci in krajanje so v času obstoja društva v svoji vasi gasili in reševali sedemkrat.

Gasilec in krajanom je ob jubileju čestital predsednik OZG Moravske Toplice Štefan Kuhar in poudaril, da kljub kadrovskim težavam društvo dobro opravlja svoje poslanstvo. To potrjuje tudi dobra preventivna dejavnost, saj požara v kraju ni bilo od leta 2001.

Podžupan Alojz Glavač je iz kronike razbral, da je bil med ustanovnimi člani društva tudi njegov dedek Štefan. Ob dejstvu, da je kar več kot polovica krajanov gasilcev, se za prihodnost kljub maloštevilnemu kraju ni bati.

V imenu vaškega odbora je gasilce in krajanje nagovoril predsednik Tomaž Nemeč, v imenu glavnega pokrovitelja prireditve, soboške območne enote Zavarovalnice Triglav, pa Štefan Molnar.

Med dobitniki priznanj GZS posebej omenimo Janeza Nemca, ki je prejel plamenico I. stopnje, odlikovanja I. stopnje so prejeli: Leopold Horvat, Alojz Horvat in društvo, II. stopnje Štefan Horvat in III. stopnje Ivan Nemeč. Predsednik in poveljnik društva Pavel Meričnjak sta članom podelila značke za dolgoletno delo v gasilstvu. Najvišjo – za kar 60 let dela so izročili Alojzu Horvatu.

PGD Moravci

80 LET GASILSTVA V MORAVCIH

Verjetno ga ni kraja v Sloveniji – pa tudi zunaj meja bi ga težko našli –, kjer bi na eni ulici delovali kar dve gasilski društvi. Na Dolgi ulici v Moravskih Toplicah je tako. V Zgornjih Moravcih je gasilstvo začelo pisati zgodovino pred natanko 80 leti, leta 1927. 20 članov je gasilsko poslanstvo začelo z manjšo dvokolno ročno brizgalno.

Leta 1936 je bila formirana enota naraščajnikov. Od sosednjega, moravskega gasilskega društva so leta 1947 prejeli štirikolno ročno brizgalno, dve leti zatem je bila formirana ženska desetina. V 50. letih je bil zgrajen vaško-gasilski dom, kupljena je bila prva motorna brizgalna Savica, ki jo je leta 1970 nadomestila nova brizgalna znamke Ziegler z zmogljivostjo 400 l/min, to pa leta 1979 še močnejša z zmogljivostjo 800 l/min. Že v 60. letih so na skupni dom namestili tudi električno sireno in razvili društveni prapor. Leta 1986 so nabavili orodno vozilo TAM 2001, v naslednjih letih pa temeljito uredili vaško-gasilski dom in okolico. Z nabiralno akcijo in s pomočjo sponzorjev so nabavili novo orodno vozilo znamke Mercedes Sprinter 314-Furgon. Zadnja leta so dopolnjevali opremo, letos so kupili dva para osebnih zaščitnih oblek.

Spoštovanje in zahvalo za neumorno poslanstvo so domačim gasilcem, krajanom ter zbranim iz okoliških društev izrazili številni gostje. Predsednik GZS Ernest Eöry je omenil, da je iz društva v preteklosti izšlo kar nekaj pomembnih gasilcev, ko so bili steber razvoja in so sledili duhu svojega osnovnega poslanstva.

Župan Franc Cipot ni mogel mimo spoznanja, da je dosedanja organiziranost društev na operativnem področju zaradi spremembe narave požarov in (ne)dosegljivosti operativnih članov presežena, zato se je vprašal, kako z gasilstvom v občini naprej.

Odgovor je morda marsikdo našel v razmišljanju poveljnika Štaba CZ občine Moravske Toplice Štefana Jančariča. Ta je naravnost povedal, da se na lokalni skupnosti zaradi stroškovnega vidika in premajhnega ekonomskega učinka vse pogosteje poraja vprašanje o smiselnosti operativnih gasilskih enot v vsakem kraju. Svaril je pred reorganizacijo gasilstva v občini. Mnenja je namreč, da formiranje posebne občinske gasilske enote, o kateri se vse glasneje razmišlja, ne bo prinesla zelenih učinkov, saj je občina prevelika (144 km²) in krajevno zelo številčna (28 vasi). Meni, da bi bilo drugače, če bi občina financirala profesionalno gasilsko enoto. Če ne bo drugače, bomo gasilci sami segli v žep in vzdrževali nivo opremljenosti za ohranitev požarne varnosti, je dejal.



Zbrane so pozdravili: poslanec v Državnem zboru RS Geza Džuban, v. d. direktorja Zavarovalnice Triglav OE M. Sobota Štefan Flisar-Sandi in predsednik OGZ Moravske Toplice Štefan Kuhar.

Plamenico GZS III. stopnje so dobili: Franc Flisar, Štefan Ambruž ml. in Geza Lainšček ml., II. stopnje Geza Lainšček, Rudi Novak, Miran Rumič in Jože Lainšček; odlikovanja GZS pa so prejeli: Jože Gungl (III. stopnje), Aleksander Kučan in Jože Erniša (II. stopnje) ter Štefan Ambruž in Ivan Erniša (I. stopnje). GZS je PGD Moravci ob jubileju odlikovala z gasilskim odlikovanjem I. stopnje. Podelili so tudi značke za dolgoletno opravljanje gasilske javne službe.

Hokej na travi

DESETLETNICA HK MORAVSKE TOPLICE

Hokej na travi igramo v Prekmurju in Sloveniji že 50 let, vendar je tudi 10-letnica kluba, ki so jo nedavno počastili v Moravskih Toplicah, jubilej, vreden spoštovanja. Čeprav je nekoč v Sloveniji delovalo veliko hokejskih klubov, so le štirje presegli 10 let. Četrty je prav HK Moravske Toplice. Na slavnostni seji so se spomnili pogumnih začetkov. Jože Črnko, od začetka tehnični vodja ter alfa in omega kluba, je sicer dejal, da desetletje v evoluciji ne pomeni veliko, v življenja človeka ali športnega kluba pa je zelo pomembno obdobje.

Klub je v tem času prehodil naglo razvojno pot in se tako po številu selekcij – deluje jih sedem, kakor aktivnih igralcev – več kot 70, v organizacijskem in tekmovalnem smislu uvršča med najuspešnejše v državi. Dolgoletnemu predsedniku Zveze za hokej na travi Slovenije Štefanu Vučaku, nekdanjemu predsedniku kluba Štefanu Škerlaku in sponzorjema Občini Moravske Toplice in družbi Naravni park Terme 3000 so podelili zahvalne listine, saj so po prepričanju vodstva kluba najbolj zaslužni za to, da se trenutno najmlajši aktiven klub v hokeju na travi uspešno predstavlja tako doma kot v tujini.

V okviru praznovanja 10-letnice so na igrišču z umetno travo v športnem parku Terme 3000 pripravili mednarodni turnir ter ekshibicijski nastop med državnimi prvakinja in hokeju na travi (HK Moravske Toplice) in državnimi prvakinja in hokeju na ledu (HK Terme Maribor). Gostiteljice so z 1:0 ugnale gostje iz Maribora. V okviru praznovanja 10. obletnice ustanovitve kluba so odigrali tudi promocijsko tekmo med žensko ekipo in VIP moštvom (sestavljali so jo gospodarstveniki, vodstvo kluba, verski dostojanstveniki, predstavniki nekaterih veleposlaništev). Rezultat 0:0 je bil kar pravičen.

Hokej na travi

POLETNI KAMP

Hokejski klub Moravske Toplice je v dveh počitniških terminih pripravil kar dva hokejska kampa za mlade z namenom, da bi čim večji krog mladih seznanili z osnovami hokeja na travi ter jih navdušili za ta šport.

Julija in avgusta je na igrišču z umetno travo Terme 3000 lesene hokejske palice z žogo veselo vihtelo več kot 30 mladih. Koordinator počitniškega kampa Jože Črnko, tehnični vodja hokejskega kluba, je povedal, da so se za takšno obliko pridobivanja mladega igralnega kadra odločili letos prvič. Z izkušnjami so več kot zadovoljni, zato bo kamp postal stalnica.

Poletna šola hokeja na travi je bila za dekleta in fante v starosti od 8 do 14 let zanimiva tudi zato, ker so se ob vadbi na igrišču kopali v bazenskem kompleksu in si dogajanje popestrili z družabnimi igrami. V avgustovskem terminu sta hokejsko šolo vodila igralca iz članske vrste Peter Fras in Aleš Zadavec.



Zahvalne listine so prejeli (od leve): Štefan Škerlak, v imenu občine župan Franc Cipot, v imenu Terme 3000 Dejan Gomboc, Štefan Vučak; na sliki so še funkcionarji kluba: blagajničarka Martina Vink Kranjec, predsednik Franc Kucan in Jože Črnko, tehnični vodja.



Modelarstvo

MODELARJI TEKMOVALI V VETRU

Neumorni člani Modelarskega kluba Ftič Mlajtinci, čigar pobudnik in vodja je Borut Talian, je na vzletišču Marič pripravilo še eno zanimivo tekmo modelarjev – I. neuradno državno prvenstvo v kategorijah F3K in HLG.

Na tekmovanju, ki ga je precej oviral veter, kar je bil za mnoge še dodatni čar in izziv, je skupaj nastopilo 21 tekmovalcev (11 v kategoriji F3K in 10 v kategoriji HLG), kar je skoraj preseglo pričakovanja organizatorjev.

V kategoriji HLG sta kot edina Pomurca odlično tekmovala tudi Rajko Grčar (Aeroklub MS, 2. mesto) in Tomaž Solar iz Murske Sobotice, ki je osvojil 3. mesto. Rajko Grčar veliko pomaga tudi »ftičarjem« pri pripravi in izvedbi tekmovanj.



VELIČASTNA PREDSTAVITEV EKIP ŽNK POMURJE FILOVCI – Sredi avgusta so se na prireditvenem prostoru ob igrišču v Filovcih predstavili igralke, trenerji in vodstvena ekipa ŽNK Pomurje v vseh tekmovalnih skupinah, od pionirk do članic. Več kot 80 deklic in mladenk je dokazalo, da ne obvladajo le usnjene žoge, ampak so tudi nadarjene pripovedovalke, pevke, plesalke ...

FOTO: LUDVİK SOGČ

Sebeborci

Ivanovci

SEDMI POHOD GOSTILNE MARIČ

POHOD V SPOMIN DR. FRANCA IVANOCYJA-IVANOVSKEGA

Vsako prvo soboto v septembru pripravlja pohod tudi znana gostilna Marič iz Sebeborca. Letos se je na 14 km dolgo pot podalo rekordnih 147 pohodnikov. Značilno je, da vselej pripravijo novo traso.

Občina Moravske Toplice je gotovo ena redkih, ki na tako majhnem prostoru (144 km², 28 naselij) premore toliko pohodov. Kar štirinajstim – od sv. Treh kraljev v Filovcih do Štefanovega v Vučji Gomili – se je v septembru pridružil že petnajsti. V vse bolj aktivnem turističnem, kulturnem in športnem društvu Ivanovci so namreč ob 150. obletnici rojstva dr. Franca Ivanocyja, rojaka in duhovnika, ki je veljal za enega od najbolj bojevitih prekmurskih rodoljubov v svojem času, pripravili prvi pohod po Ivanovcih.

Letos je pot zajela večji del vinorodnih Moravskih goric. Doživela je tudi uradno promocijo in dobila ime *Zelena pot*. Vodi namreč od Maričevih čez novozgrajeni Most ljubezni na Lipnici vzhodno od Sebeborca in med polji do Zgornjih Moravec oziroma novozgrajenega lovskega doma na Brzinščeku, od tam pa prek Cubra po makadamski cesti in čez novi most na izhodiščno točko. Veliki večini udeležencev je *Zelena pot* kljub svoji relativni bližini občinskega središča razkrila povsem nepoznane kraje z lepo ohranjenim naravnim okoljem. S svojevrstno ponudbo se je vključilo tudi novo ustanovljeno kulturno-turistično društvo Žlaki.

Več kot 150 pohodnikov je vodila priljubljena prosvetna delavka Angela Novak, novepečena Ivanovčarka in neumorna vzpodbujevalka družabnega življenja vse bolj prepoznanih Ivanovcev. V prijetnem pozno-poletnem soncu so se na okrog sedem kilometrov dolgo pot po neokrnjeni gorički pokrajini podali vzdolž doline Ivanovskega potoka. Ustavili so se pri hišni številki 14, kjer se je rodil dr. Franc Ivanocy-Ivanovski. Pohodniki so se ustavili tudi pri spomeniku sedmih knjig Mikloša Kůzmiča v Ivanovskem domu. Spomenik so odkrili leta 2004 v spomin na 200. obletnico smrti pomembnega katoliškega pisca in dolgoletnega župnika župnije sv. Benedika. Pohodniki niso mogli niti mimo Doma duhovnosti v Kančevcih, ene najlepših razglednih točk jugovzhodnega Goričkega, ustavili pa so se tudi pri Ivanocyjevem grobu na bližnjem pokopališču.



Besedilo in fotografija: Geza Grabar

Po obronkih vinogradov in sadovnjakov, polnih naravnih lepote te goričke vasice, so se polni novih znanj o kulturno-zgodovinskih znamenitostih vrnil na izhodiščno točko pri vaško-gasilskem domu. Tam so jih čakale domače dobrote, bograč in pristna gorička kapljica.

KOLENDAR PRIREDITEV V OBČINI MORAVSKE TOPLICE

OKTOBER – NOVEMBER 2007, pripravlja TIC Moravske Toplice

Naziv in vrsta prireditve	Kratek opis prireditve	Kraj izvajanja	Datum prireditve	Organizator prireditve	INFO
Pohod in športne igre ob tednu otroka	Ob tednu otroka bomo imeli več aktivnosti, med njimi tudi pohod, na katerega bomo povabili tudi starše in krajane.	OŠ Fokovci	V času od 1. do 10. oktobra 2007	OŠ Fokovci	Suzana Deutsch, prof. 02/544 90 20 02/544 90 21 suzana@o-fokovci.ms.edus.si
4. društvena trgatev v vinogradu Vitis Vitae	Trgatev v vinogradu Vitis Vitae, kjer je zasajenih 92 trt, več kot 40 različnih sort.	Filovske gorice Gaj	6. 10. 2007	Vinogradniško turistično društvo Gaj	Jože Gutman 041 343 675
Martinov pohod	Organiziran pohod, ki se zaključi s turistično tržnico pri (starem) lovskem domu v Moravskih Toplicah.	Martjanci, Moravci, Suhi Vrh	10. 11. 2007	TIC Moravske Toplice, Občinska športna zveza	Branko Recek 02/538 15 20 041 389 905
Martinova nedelja v Gaju	Blagoslovitev društvenega vina in vina vinogradnikov, druženje ob mlademu vinu, pečenem kostanju in pujanem kruhu.	Filovske gorice Gaj	11. 11. 2007	Vinogradniško turistično društvo Gaj	Jože Gutman 041 343 675
Lüpanje bučnega semena	Prikaz lüpanja semena s proslavo	Vučja Gomila	17. 11. 2007	KUD Avgust Gašparič	Stojan Horvat 02/547 10 84
Božično-adventna razstava	Razstava adventnih venčkov in izdelkov domače obrti	Martjanci – vaška dvorana	30. 11. 2007	TD Martin	Suzana Š. Kodila 02/548 11 22 suzana.kodila@guest.arnes.si
Adventni sejem v Moravskih Toplicah	Ponudba adv. venčkov in izdelkov domače obrti, koncert v cerkvi.	Moravske Toplice – evang. cerkev	1. 12. 2007	TIC Moravske Toplice	TIC Mor. Toplice 02/538 15 20



RAZSTAVA SLIK – V okviru prireditve ob občinskem prazniku so v hotelu Ajda odprli razstavo slik, ki so nastale v slikarski koloniji Primož Trubar v Moravskih Toplicah, katere soorganizator je naša občina. Izbor je pripravil umetniški vodja, akad. slik. Nikolaj Beer.



FOTO: Miša CIPOT

MOJA DEŽELA – LEPA IN GOSTOLJUBNA – Dobitniki nagrad v akciji TIC Moravske Toplice za leto 2007 so: naselje Martjanci, DOŠ Prosenjakovci in vrtec Martjanci. Nagrade je župan podelil na osrednji prireditvi ob 11. občinskem prazniku.



FOTO: Miša CIPOT

TURNIR V GOLFU ZA POKAL OBČINE – V kategoriji brutto-ženske je zmagala Vanja Bransberger.



RALLY OB OBČINSKEM PRAZNIKU – Sodelovalo je 42 voznikov v šestih kategorijah.



ADIJO POLETJE

Društvo upokojencev Moravske Toplice

DESETLETJE PRIZADEVNEGA IN USPEŠNEGA DELA

Tradicionalno poletno srečanje upokojencev, članov DU občine Moravske Toplice, je bilo letos nekaj posebnega. Na srečanju pri vaško-gasilskem domu v Sebeborcih so namreč počastili tudi 10. obletnico ustanovitve društva. Tajnica društva Olga Gutman je v izčrpnem pregledu 10-letnega obdobja nanizala vrsto zanimivih in zgodovinskih podatkov, ki bi jih kazalo trajno shraniti v društvenem arhivu. Sprva so sicer načrtovali ustanovitev DU Prosenjakovci, vendar je prevladalo spoznanje, da bi kazalo povezati upokojence z območja celotne občine.

Ustanovnega zbora 24. julija 1997 se je udeležilo 21 članov, za prvega predsednika je bil izvoljen Štefan Makoter, ki je naloge opravljal en mandat. Nasledil ga je Rajko Janjič, ki je predsednik društva še danes. Že v prvem letu delovanja se je v društvo včlanilo 420 članov, danes pa jih je že 766. Zaradi lažjega dela in prenosa informacij so že

takrat začeli delovati prek krajevnih poverjenikov in tako je ostalo še danes.

V desetletju delovanja je društvo razvilo društveni prapor, v prostorih vaško-gasilskega doma je dobilo društvene prostore, pod okriljem društva uspešno deluje tudi ženski pevski zbor Marjetice, ki je izdal že dva zvočna medija (CD). Dejavnost društva se ne nanaša zgolj na organizacijo izletov in pripravo razstav ter družabnih, kulturnih in športno-rekreativnih prireditvev, pač pa se zanimajo tudi za življenje svojih članov, saj vsaj enkrat na leto obiščejo člane-jubilante, bolne člane pa obiskujejo vsako leto. Na željo članov pripravijo predavanja s področja zdravstva, sodelujejo tudi z vsemi društvi v občini in z drugimi sorodnimi društvi. Z natečajem *Moj dom – lep in urejen*, ko izbirajo najlepše domačije svojih članov, pa skrbijo tudi za lepši videz domačij in vasi.

Ob obletnici je zbranim članom – bilo jih je več kot 300 – čestital tudi župan Franc Cipot, rekoč, da jim bo lokalna



FOTO: Miša CIPOT

Na natečaju DU občine Moravske Toplice *Moj dom – lep in urejen* je med 15 udeleženci prvo mesto osvojila domačija Anice Hernah iz Moravskih Toplic, priznanji za 2. in 3. mesto sta šli v Martjance, Mariji Žohar in Avgustu Horvatu (z desne).

skupnost trdno stala ob strani tudi v prihodnje. Gasilci iz Sebeborca so društvu ob jubileju podarili veliko torto, priložnostno razstavo izdelkov ročnih del pa je pripravilo novoustanovljeno domače kulturno-turistično društvo.

Geza Grabar



Prvi predsednik je bil Štefan Makoter (desno), sedaj njegovo delo nadaljuje Rajko Janjič.

Verica

PRVA POSTAJA NA SKUPNI POTI

Eno od glavnih postaj 46 kilometrov dolge poti »CARPE DIEM – S kolesom skozi dve dolini« so 19. avgusta na Verici v Porabju slavnostno predali svojemu namenu. Posodobljen večnamenski kulturni in informacijski dom, leseni zvonik, učna pot, kazipoti v idilični vasici tik ob meji – to je na madžarski strani izkupiček slovensko-madžarskega projekta, ki ga financira Evropska Unija v okviru programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA in čigar namen je povečanje turističnega potenciala in spremljajočih storitev ob meji, kjer živijo pripadniki madžarske in slovenske narodnosti.

Tik pred madžarskim državnim praznikom se je v Verici, v vasici z nekaj več kot sto prebivalci, zbralo več kot tristo ljudi, ne le domačini iz porabskih vesnic, ampak iz cele države, saj je Slovenska zveza sočasno tod organizirala tradicionalno državno srečanje Porabskih Slovencev. Dvojnega slavlja so se udeležili Ladislav Lipič, slovenski veleposlanik v Budimpešti, Drago Šiftar, generalni konzul v Monoštru, vladni svetovalec Imre Markus in še bi lahko naštevali goste, med katerimi so bili tudi predstavniki Občine Moravske Toplice. Veleposlanik Lipič je v svojem pozdravnem govoru poudaril pomen dobrega sodelovanja ob meji, generalni konzul Drago Šiftar pa je govoril o požrtvovalnem delu vaščanov pri izvedbi projekta. Martina Vink Kranjec je na narodnostni proslavi prenesla pozdrave prebival-



FOTO: ELA T. PIVAR

V kulturnem programu so partnersko moravskotopliško občino predstavljali plesalci KTD Tešanovci.

cev Občine Moravske Toplice, na otvoritvi doma pa spregovorila tudi o tem, da skupni projekti koristijo obema stranema, saj občini ena brez druge ne bi mogli uspešno pridobiti sredstev, ki v nerazvite kraje prinašajo nove razvojne možnosti.

András Balázs Doncsecz, župan občine Verice z letnim proračunom 15 milijonov forintov, se je zahvalil vladi, ki je prispevala 3 milijone forintov k potrebnim 22 milijonom, ter domačinom za njihovo neprecenljivo prostovoljno delo. Po posvetitvi doma, ki so ga opravili trije župniki, so si prisotni ogledali sodobno urejene in opremljene prostore, po skupnem kosilu pa so se sprehodili po vasi, ki v vsakem zaselku skriva kakšno znamenitost.

Ella T. Pivar

Filovci

»EURO ZA LAŽJO POT V ŠOLO«

Poročali smo že, da je ob svojem prazniku krajevna skupnost Filovci konec letošnjega junija med drugim pripravila dobrodelni koncert »Euro za lažjo pot v šolo«, sredstva pa so prispevali tudi donatorji: Zavarovalnica Triglav, Čiščenje DK naprav Martjanci, Dolinka inženiring Beltinci, Kema Puconci, Fin-konto Murska Sobota in Nova ljubljanska banka.

Zbrana sredstva so razdelili po določenih kriterijih. Enkratno denarno pomoč v skupni višini 1.140 evrov so dodelili trem družinam iz Filovca in po eni družini iz Bogojine in Tešanovec. Enkratno denarno pomoč v višini 150 evrov so dodelili tudi župnijski Karitas Bogojina za organizacijo »Oratorija 2007«.

LIPNICA – glasilo Občine Moravske Toplice • izdajateljski svet: Andrej Baligač, Matjaž Cerovšek, Marjanca Granfol, Vida Šavel (predsednica), Slavko Škerlak, Tibor Vörös ml., Tibor Vörös st. • ureja: uredniški odbor v sestavi: Geza Grabar, Ella Pivar (področje madžarske narodnosti), Ludvik Sočič (odgovorni urednik) • administrativna opravila: Marjanca Granfol • prelom in fotoliti: Atelje za črko in sliko • tisk: S-tisk d.o.o., Beltinci – oktober 2007 • naklada: 2.300 izvodov • Lipnica ni naprodaj – vsako gospodinjstvo v občini jo dobi brezplačno, drugi zainteresirani pa na sedežu Občine Moravske Toplice, Kranjčeva 3, 9226 Moravske Toplice – telefon: 02/538 15 00 – faks: 02/538 15 02, E-mail: obcina@moravske-toplice.si – internet: www.moravske-toplice.si

Selo

LÜJPANJE KUKORCE

Pri Pevskem društvu Selo so z danes eno najodmevnejših prireditvev na Gorickem začeli bolj za šalo kot zares pred štirimi leti. Kot je dejal Oskar Makari, predsednik društva in motor vseh aktivnosti, so s to prireditvijo letos dosegli »zgorjnjo mejo« svojih zmožnosti, saj se je v prireditvenem šotoru zbralo tisoč ljudi. Poleg domačinov in obiskovalcev iz okoljskih krajev so se lüjpanja kukorce (ličkanja koruze) v Selu organizirano udeležili člani turističnega društva Banjšice pri Novi Gorici, s katerimi Selančarji sodelujejo že nekaj let, in člani Društva prijateljev opere in baleta iz Ljubljane.

Predsedniku Oskarju Makariju in nekaj deset članom pevskega društva se je gotovo smejalo, saj je prireditveni šotor na parkirišču pri znameniti romanski rotundi iz 13. stoletja že kmalu po 20. uri pokal po sivih. Večer so prireditelji, ki so se jim tudi letos pridružili člani domačega nogometnega kluba in gasilci, začeli s kulturnim programom



FOTO: GEZA GRABAR

Brez njiju
ne mine
nobena
prireditvev:

Oskar Makari
(levo) in
Kalman Malačić.

in nastopom domačih pevcev, učencev DOŠ Prosenjakovci, citrarjev iz Domanjševca, domače mladine s skečem, folkloristov iz Bučecovec pri Ljutomeru ter pevcev iz Vučje Gomile.

Vrhunec so udeleženci doživeli z ličkanjem, enem najbolj klasičnih kmečkih opravil, ki so se ga množično lotili tudi Primorci. Da delavci niso bili ne žejni in ne lačni, je poskrbel gospodar Kalman (Malačić). Zaradi slabe letine je Kalman zabičal vsem, ki so se lotili ličkanja, naj bodo pri delu dosledni in »... naj ne zmanjka niti eno zrno.« Med ličkanjem so s koruznim ličjem ali »šašom«, kot pravijo v Selu, tako kot nekoč, »napumpali« svoje sosede.



FOTO: GEZA GRABAR

Ličkanje koruze je tradicionalno kmečko opravilo, ker so potrebni spretni in hitri prsti ...

Sicer pa je tistega prijetnega sobotnega večera v znamenju koruze tudi kulinarčna ponudba,okusiti je bilo mogoče tudi na odprtem ognju pečeno koruzo; le da je Robi in Darko zaradi velikega povpraševanja nista utegnili pečiti dovolj hitro.

Geza Grabar